

T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

KUR'AN KURSLARI ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara - 2004

**T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
Din Eğitimi Dairesi Başkanlığı
Program Geliştirme Şubesi Müdürlüğü**

KUR'AN KURSLARI ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara - 2004

ÖN SÖZ

Kaynağı ilahi olan ve bu nedenle de yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olan dinin gayesi, insanın düşünce ve davranış yönünden olgunlaşmasını, ahlâki güzelliğe erişmesini sağlamak, birlik-beraberlik, dirlik ve düzen içinde hem bu dünyada hem de ahirette mutlu olmasını sağlamaktır.

İnsan hayatının, dolayısıyla toplum hayatının her safhasında var olan ve etkisini gösteren dinin, gayesini gerçekleştirebilmesi için iyi anlaşılması ve doğru yorumlanması şarttır. Bunun için de, dinin kaynağından ve asliyetine uygun bir şekilde öğrenilmesi gerekir. Eğer din eğitim ve öğretimi gereği gibi yapılırsa, o zaman din, insan ve toplum hayatında huzur ve mutluluğun, sevginin, saygının, barışın, hoşgörünün, birlik ve beraberliğin kaynağı, yükselmenin ve yücelmenin dinamiği olur. Bu bakımdan din eğitim ve öğretimine gereken önem verilmelidir.

Toplumun din konusunda aydınlatmakla yükümlü olan Başkanlığımız, din eğitimi faaliyetlerini öncelikle camiler ve Kur'an kursları aracılığıyla yürütmektedir. Kur'an kursları, bugün çok önemli görevler ifa eden yaygın din eğitimi kurumlarıdır. Bu kursların gayesi Kur'an Kursları ile Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği'nde;

- a. *Arzu eden vatandaşlara Kur'an-ı Kerim'i usulüne uygun olarak, yüzünden okumayı öğretmek,*
- b. *Kur'an-ı Kerim'i doğru bir şekilde okumayı sağlayıcı bilgileri (tecvit, tashih-i huruf ve talim) uygulamalı olarak öğretmek,*
- c. *İbadetler için gerekli sûre, âyet ve duaları doğru olarak ezberletmek ve bunların meallerini öğretmek,*
- d. *Hafızlık yaptırmak,*
- e. *İslâm Dini'nin inanç, ibadet ve ahlâk esasları ile Peygamberimizin hayatı ve örnek ahlâkı (sireti) hakkında özlü bilgiler vermek*

olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, Kur'an kurslarımızda yürütülen din eğitimi ve öğretimi faaliyetinin daha etkin ve verimli hale getirilmesi için yapılması gerekli çalışmalar arasında, bu kurslarda takip edilen programların çağdaş bilimsel program geliştirme anlayışına uygun olarak sürekli geliştirilmesi birinci derecede önemi ve önceliği olan bir çalışma olarak görülmüştür. Çünkü, öğretim programı, eğitim ve öğretim faaliyetinin en önemli bileşenidir ve iyi hazırlanmış bir program olmadan, iyi bir eğitim verilmesi düşünülemez.

Yapılan araştırmaların sonuçlarından hareketle Başkanlığımız, Kur'an kurslarında (yüzünden okuyanlar için) uygulanmakta olan öğretim programını çağdaş program geliştirme yaklaşımlarına uygun olarak geliştirme ihtiyacı duydu. Bunu gerçekleştirmek üzere bir program geliştirme komisyonu kuruldu. Bu komisyon, alanla ilgili araştırmaları bulunan akademisyenler ile uygulamanın içinde olan Kur'an kursu öğretmenlerinden oluşturuldu.

Bilimsel program geliştirme ölçütlerine göre geliştirilen bu program, alandan elde edilecek verilere göre yeniden ele alınıp geliştirilecektir. Zira program geliştirme, devam eden bir süreçtir.

Bu eğitim programının hayırlı olmasını diler, kurslarımızda sürdürülen eğitim faaliyetlerini daha etkin ve verimli hale getireceğine olan inancımı ifade eder, hazırlanmasında emeği geçen, katkıda bulunan tüm akademisyenlere ve personelimize teşekkürlerimi sunar, başarılar dilerim.

Prof. Dr. Ali BARDAKOĞLU
Diyanet İşleri Başkanı

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖN SÖZ	iii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
GEREKÇE	1
ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL YAKLAŞIMI	2
PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI	3
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİNDE UYULMASI GEREKEN İLKELER	3
BÖLÜM II: ÖĞRETİM PROGRAMLARI	7
KUR'AN-I KERİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	8
GİRİŞ	8
GENEL AMAÇLAR	8
ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	9
UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR	9
ÜNİTELER VE AÇILIMLARI	10
İTİKAT DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	15
GİRİŞ	15
GENEL AMAÇLAR	15
ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	16
UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR	16
ÜNİTELER VE AÇILIMLARI	17
İBADET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	21
GİRİŞ	21
GENEL AMAÇLAR	21
ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	22
UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR	22
ÜNİTELER VE AÇILIMLARI	23
AHLAK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	29
GENEL AMAÇLAR	29
ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	30
UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR	30
ÜNİTELER VE AÇILIMLARI	31

SİYER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	35
GİRİŞ.....	35
GENEL AMAÇLAR	35
ÖĞRENCİ KAZANIMLARI.....	35
UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR	36
ÜNİTELER VE AÇILIMLARI	37
BÖLÜM III: ÖĞRETİMİ PLANLAMA, DÜZENLEME VE ÖRNEK DERS İŞLERİ	40
Giriş	40
PLANLAMA VE AMACI.....	40
PLANLAMA SÜRECİ.....	40
PLAN YAPMANIN İLKELERİ.....	42
PLAN ÇEŞİTLERİ	43
YILLIK PLAN.....	43
YILLIK PLAN ÖRNEĞİ.....	44
ÜNİTE PLANI.....	46
GÜNLÜK PLAN	47
DERS, GEZİ-GÖZLEM VE DENEY PLANLARI.....	48
DERS PLANI HAZIRLARKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR/ ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİNİN DÜZENLENMESİ AŞAMALARI.....	48
DERS PLANI ÖRNEKLERİ	53
ÖRNEK DERS İŞLENİŞLERİ	56
KUR'AN-I KERİM DERSİ ÖRNEK İŞLENİŞİ (I)	56
İTİKAT DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ	61
İBADET DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ	72
AHLAK DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ.....	76
SİYER DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ	84

BÖLÜM I

GİRİŞ

GEREKÇE

Kur'an Kursları, kültürümüzün şekillenmesinde önemli katkıları olan ve köklü bir tarihi geçmişe sahip öğretim kurumlarından biridir. Kur'an Kursları günümüzde, yetişkinlerin inandıkları dinin Kutsal Kitabı'nı yüzünden okumayı öğrendikleri, iman, ibadet, ahlak ve Hz. Peygamber'in hayatı hakkında bilgi aldıkları yaygın din öğretimi kurumlarıdır. Kur'an Kursları, örgün öğretim süreci içinde bulunan veya bu süreci tamamlamış insanımızın dini öğrenmelerinin gerçekleştiği öğretim merkezleridir. Bu kurslar vasıtasıyla örgün öğretim süreci içinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri ile genel bir dini anlayış kazanan bireyler, İslam'ın temel inanç prensipleri, uygulanması gereken dini pratikler ve toplumsal hayatta dinle iç içe geçmiş olan ahlaki prensipler hakkında bilgi sahibi olma, dini pratiklerin uygulanması için gerekli dua ve sureleri ezberleme, inandıkları Peygamberlerinin örnek hayatını öğrenerek bu hayattan davranış modelleri çıkarma ve Kuran-ı Kerimi yüzünden okumasını öğrenerek mealiyle birlikte okuma alışkanlığı kazanma imkanını elde etmektedirler. Kur'an Kursları, öğrenenlerin hayatlarını anlamlandırma sürecinde yaşadığı sorunların çözümünde destek sağlayacak bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışların kazanımında rol oynayan önemli merkezler niteliği taşımaktadır.

Kur'an Kursları, hedef kitlesine, Kur'an-ı Kerimi yüzünden okumayı öğretme ve temel dini bilgileri vermenin yanında milli birlik ve beraberliği kazandırıcı, sevgi, saygı ve dostluk bağlarını güçlendirici, vatan, millet, bayrak, sancak, şehitlik gazilik gibi milli değerleri kazandırıcı, bir arada yaşama ve sorumluluk bilinci oluşmasına katkıda bulunan kurumlardır. Kendisine toplumu dini konularda aydınlatma görevi Kanunla verilen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu fonksiyonunu yerine getirdiği en önemli yaygın eğitim kurumu, Kur'an Kurslarıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı, yönetimine verilmiş olan Kur'an Kurslarının denetimini ise, Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte yürütmektedir.

- Bilim ve teknolojideki gelişmeler,
- iletişim imkanlarının artması,
- eğitim ortamlarının ve Kur'an Kursu Öğreticilerinin öğrenme ortamındaki rollerinin değişmesi ve çeşitlenmesi,

➤ bu kurumlara devam eden yetişkin profilinin farklılaşması,
➤ günümüzün insanının din konusundaki ilgi ve ihtiyaçlarının çeşitlenmesi,
➤ yetişkinlerin öğrenmeleriyle ilgili bilimsel verilerin yeni imkanlar sunması,
➤ yetişkinin sağlıklı din bilgilerini öğrenebileceği yetkin kaynak arayışı,
➤ "hayat boyu öğrenme" ve "öğrenmeyi öğrenme" gibi evrensel yaklaşımlar, Kur'an Kurslarındaki öğretim etkinliklerinin programlı hale getirilmesini önemli kılmaktadır. Bu nedenler, Kur'an Kurslarında gerçekleşen din eğitimi etkinliklerinin, çağdaş program geliştirme yaklaşımlarını da temel alan bir düzlemde geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Kur'an Kursları Öğretim Programlarının teknoloji ve sosyal bilimlerin yanı sıra İlahiyat ve din eğitimi bilimindeki son gelişmelerden yararlanılarak geliştirilmesi amacıyla Kur'an Kursları Program Geliştirme Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyonun oluşturulmasında Diyanet İşleri Başkanlığı Merkez teşkilatından ilgili görevliler, Kur'an Kursu Öğreticileri ve Akademisyenlere yer verilmesi suretiyle çoklu katılım esas alınmıştır. Böylece Kur'an Kursları Öğretim Programlarının geliştirilmesi sürecinde merkez, alan ve bilimsel destek bir arada düşünülmüştür.

ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL YAKLAŞIMI

Kur'an Kursları Öğretim Programı geliştirilirken;

- A. **Eğitim Bilimi ve Program Geliştirme** alanındaki yeni yaklaşım ve ilkeler ile
- B. **İlahiyat Bilimleri**'nin verileri temel yaklaşımın belirlenmesinde esas alınmıştır.

A. Eğitim Bilimi ve Program Geliştirme Açısından

1. Öğretmen değil, Öğrenen,
2. Konu değil, problem merkezli
3. Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenenlerin bilişsel, sosyal ve duygusal yönden gelişimlerini dikkate alan; öğrenen merkezli yöntem ve teknikleri kullanmayı öngören; hedef olarak milli eğitimimizin temel amaçlarının yanı sıra anlayan, araştıran, sorgulayan, yorumlayan, haklarını ve sorumluluklarını bilen, çevresiyle uyumlu, işbirliği yapan, milli, manevi, ahlaki, kültürel ve sanatsal değerlere önem veren, milli duygu ve düşüncelerini güçlendiren etkinlikler düzenlenmesini esas alan ve değerlendirme açısından ise ürünü değil, süreci ön plana çıkaran ve bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ölçme ve değerlendirmeyi temel kabul eden,
4. Çerçeve-Esnek Öğretim Programı anlayışı benimsenmiştir.

B. İlahiyat Bilimleri Açısından

Din anlayışının oluşumunda Kur'an ve Sünnet merkeze alınmıştır. Bununla birlikte onları anlama, yorumlama ve uygulama geleneğimiz ve bu gelenek içinde oluşan kültürel mirasımızı göz ardı etmeyen; ancak bunların sorgulanarak değerlendirilip güncelleştirilmesine önem veren bir din anlayışı benimsenmiştir.

Bu konuda öğretim programının içeriğinin oluşturulmasında günümüz İlahiyat bilimlerinin ortaya koyduğu bilgiler esas alınmıştır.

PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Kur'an Kursu Öğretim Programının amacı Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrenenlerin;

1. İslam Dini'nin değerlerini, insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark ettirmek,
2. Öğrendiği değerlerden yardım alarak kendi çözümlerini üretebilmelerini sağlamak,
3. İslam dininin Allah-insan, İnsan-İnsan ve İnsan-Tabiat ilişkilerini düzenleyen boyutunu fark ettirmek,
4. İbadetler ile ilgili bilgilerini davranışa dönüştürmek,
5. İslam'ın temel kaynağı Kur'an'ı Arapça metninden doğru ve usulüne uygun okuyabilmelerini sağlamak,
6. İbadetleri ve toplum içinde gerçekleşen dini törenleri yerine getirebilecek yeterlikte Kur'an ezberine sahip olabilmelerini sağlamak,
7. Kur'anı mealinden okuma alışkanlığı kazanabilmelerini ve ondan yaşanan hayata ilişkin prensipler çıkarabilmelerini gerçekleştirmek,
8. Hz. Muhammed'in yaşantısından değerler üretebilmelerini gerçekleştirmek,
9. Kùltürler arası etkileşimin hızlandığı günümüzde, barış kültürünün geliştirilmesi ve hoşgörü ortamının oluşturulmasında İslam dininin değerlerini yorumlayarak katkıda bulunabilmelerine yardımcı olmaktır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİNDE UYULMASI GEREKEN İLKELER

Bu programın uygulanmasında yukarıdaki genel amaçlara ulaşabilmek için aşağıdaki ilkelere uyulacaktır:

1. Eğitim-öğretim süreci boyunca laiklik ilkesi göz önünde bulundurulacak, din, vicdan, düşünce ve ifade özgürlüğü ile çelişen etkinliklere yer verilmeyecektir.
2. Öğrenen, kendisine sunulan bilgileri ezberleyerek öğrenme yerine, öğrenme öğretme sürecine aktif olarak katılmalıdır. Kendisine sunulan uyarıları yorumlamalı, anlamlandırmalı ve bilgiyi bizzat kendisi yapılandırmalıdır.
3. Öğretim programı aracılığıyla öğrenenlere kazandırılmak istenen temel bilgi ve beceriler gerçek yaşamda yetişkinin ihtiyaçlarıyla örtüşmelidir.
4. Öğrenme öğretme sürecinde olabildiğince çok miktarda bilgi depolamak yerine öğrenenin zihinsel yeteneklerini ve kişiliğini her yönüyle geliştirecek etkinlikler düzenlenmelidir.
5. İslam'ı anlama, yorumlama ve uygulama geleneğindeki farklılıkların birer ayrışma unsuru olmadığı, aksine zenginlik olduğu fark ettirilecektir.
6. Öğrenenlerin sosyalleşmeleri, iyi birer vatandaş olabilmeleri için dini ve ahlaki bilgi ile onların duygu ve davranışlarından olabildiğince yararlanılacaktır.
7. Milli birlik ve beraberliği güçlendirici sevgi, saygı, kardeşlik, arkadaşlık, dostluk bağlarını pekiştirici; vatan, millet, bayrak, sancak, şehitlik, gazilik gibi milli değerlerin ve kavramların, öğrenenler tarafından benimsenmesine özen gösterilecektir.
8. Dinin, milli kültürü oluşturan önemli unsurlardan biri olduğu gerçeği göz önünde bulundurulacaktır.
9. Konular, öğrenenlerin genel kültür ve pedagojik gelişimleri göz önünde bulundurulmak suretiyle, sevgi- ilgi- bilgi dengesi gözetilen bir yaklaşımla işlenecektir.
10. İnanç-davranış ilişkisinin önemi üzerinde durulacaktır.
11. İbadet kavramı geniş anlamıyla öğretilecek; ibadetlerin olumlu davranış geliştirme ile ilişkisine dikkat çekilecektir.
12. İbadetlerin, Allah'a karşı sevgi, saygı ve şükran duygularının ifadesi olmasının yanında, kişinin sağlığına, toplum fertlerinin birbirine sevgi ve saygı ile bağlanmalarına, yardımlaşmalarına, dayanışmalarına imkan veren; fert ve toplum ilişkilerinin iyi ve düzenli bir şekilde yürütülmesine yarayan, insanı erdeme ve mutluluğa götüren kazanımları fark ettirilecektir.

13. Hz. Muhammed ile ilgili konular işlenirken, onun model kişiliği ile ilgili örnekler verilecektir.
14. Konuların işlenmesinde öğrenenin bilişsel ve duyuşsal özgeçmişini göz önünde bulundurularak, örnekler günlük hayattan seçilerek verilecektir.
15. Konular, mutlaka ilgili ayet ve hadis mealleriyle desteklenecek, okuma parçaları ve hikayelerle açık ve anlaşılır hale getirilecektir.
16. Öğrenenlerin öğretim ortamı dışından getirdiği yanlış ve eksik dini bilgi ve anlayışlar, pedagojik bir yaklaşımla ele alınarak düzeltilecektir.
17. İslam'ın belli kalıplar, kuru bilgi ve yüzeysel davranışlardan ibaret olmadığı, aksine sürekli canlılık ve ilerleme isteyen bir din olduğu gerçeği kavratılacaktır.
18. Öğrenenlerle birlikte kullanılacak ders araç ve gereçleri mutlaka Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanmış veya kullanımına Başkanlıkça izin verilmiş (Kur'an Okumaya Giriş, Kur'an-ı Kerim Meali, İlmihal ve Dini Terimler Sözlüğü, ses ve görüntü kasetleri vb.) kaynaklardan yararlanılarak, onların yaşanan dini hayatı görüp algılamalarına imkan verenlerden seçilecektir.
19. Kur'an öğretiminde, Türkçe mealinden okuma alışkanlığının kazandırılması üzerinde önemle durulacak, Kur'an-ı Arapça metninden okumanın değeri yanında Türkçe mealinden okumanın da önemi vurgulanacaktır.
20. Dini öğrenmenin, teorikle uygulama arasındaki sıkı ilişki ile oluştuğu mümkün olduğunca dikkate alınarak, öğretimin cami ve cemaatle bağlantısı sağlanacaktır.
21. Konuların işlenmesinde ve örneklerin belirlenmesinde imkanlar ölçüsünde Kur'an-ı kerim ve güvenilir hadisler kullanılmalı, öğretim materyalleri içinde Kur'an-ı olanlarla tarihsel olanın ayırt edilmesine özen gösterilmelidir. Toplumda yaşanan dinin tanımlanması ve açıklanmasında Kur'an kaynaklı yaşantılar ile örf, adet, gelenek ve kültürel etkileşim kaynaklı olanlar açıklanmalıdır.
22. Milli birlik ve beraberliğe olumsuz etki eden dinle bağlantılı satanizm, ateizm, reenkarnasyon gibi düşünce akımları ve Misyonerlik etkinlikleri hakkında da gerekli bilgiler, yeri geldikçe verilecektir.

23. Yetiřkinlere y6nelik olarak d6zenlenen kurslarda program uygulanırken yukarıdaki ilkelerle birlikte aşağıdaki hususlar dikkate alınacaktır :

- a. Kur'an-ı Kerim'in tamamını y6z6nden okuma zorunluluğu olmayacak; yaşanan dini hayatla ilgili ayetler se7ilerek anlamları ile birlikte 6đreilmeye 6zen g6sterilecektir.
- b. Namaz sureleri dışında ezber yapma isteğe bağlı olacaktır.
- c. Bitirme sınavlarında 6đrenenlerin ihtiya7ları ve kapasiteleri g6z 6n6nde bulundurulacaktır.

BÖLÜM II
ÖĞRETİM PROGRAMLARI

KUR'AN-I KERİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Haftada 18 Saat)

GİRİŞ

Kur'an-ı Kerim, Müslümanların Kutsal kitabıdır. Her dinde o dinin kendi kutsal kitabı nasıl önemli bir yere sahip ise, İslam toplumlarında da onların kutsal kitabı olarak Kur'an-ı Kerim'in önemli bir yeri vardır. Öncelikle, inananlar, karşılaştıkları herhangi bir dini problemin çözümünde Kur'an-a başvururlar. Namazlarda, cenazelerde vb. yerlerde Kur'an okunur. Hem Kur'an'da hem de Hz. Peygamberin sünnetinde Kur'an'a alınacak tavırla ilgili önemli bilgiler vardır. Örneğin Kur'an, kendisinin nasıl okunması, anlaşılması gerektiği ile ilgili ayetler içerir. Hz. Peygamberin de, Kur'an-ı öğrenme ve öğretmeye teşvik etmesi ve Kur'an'dan kendisinde ezber bulunmayanı harabe bir eve benzetmesi bu bilgilere verilebilecek örneklerdendir. Bu nedenle, Kur'an, İslam toplumlarının yaşamında vazgeçilmez bir yere sahip olmuştur. Türk toplumunda da Kur'an-ı Kerim'in anlaşılması, yüzünden ve ezbere okunması ve öğretilmesine çok büyük bir önem verilmiştir.

Kur'an-ı Kerim, Arapça bir kitaptır. Dolayısıyla Kur'an-ı Kerim metninin doğru bir biçimde okunabilmesi için Arap alfabesinin öğrenilmesi gerekir. Kur'an-ı Kerim'in, tarihsel süreç içinde diğer Arapça metinlerden farklı olarak kendine özgü bir okunma biçiminin oluştuğu bilinmektedir. Türkler de ilk dönemlerden beri Kur'an-ı Kerim'i, Arapça'nın fonetik yapısı ve tecvit kuralları çerçevesinde ortaya çıkan bu kendine özgü okunuş biçimine bağlı kalarak okuya gelmişlerdir. Buna göre Kur'an-ın okunmasına talip olanlar, O'nun okunuşu ile ilgili teknikleri ve kuralları, uygulamalı bir biçimde öğrenmeli, Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okumalıdır.

Kur'an-ı Kerim, ibadetlerin ve dini törenlerin vazgeçilmez bir parçası olduğuna göre onun bazı bölümlerinin ezberlenmesi de bir ihtiyaç olarak görünmektedir.

GENEL AMAÇLAR

1. Kur'an-ı Kerim'in indiriliş sürecini ve temel özelliklerini kavrama,
2. Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okuma,
3. Okuduğu ve ezberlediği dua ve surelerin mealiyle verilmek istenen mesajı kavrama,
4. İnsanın ahlaki davranışlarını olumlu etkileme niteliğine sahip ayet metinlerinin mealleriyle verilmek istenen mesajları kavrama,

5. Kur'an-ı kerim'e saygı duyma,
6. Kur'an-ı kerim'i okuma ve ezberlemeye ilgili olma.

ÖĞRENCİ KAZANIMLARI

Kur'an-ı kerim dersi öğretim programını başarı ile bitiren her öğrenen;

1. Kur'an okumayı öğrenmenin ve öğretmenin önemini kavrar,
2. Kur'an'la ilgili temel kavramları tanır,
3. Kur'an'ın ana konularını sıralar,
4. Kur'an'ı Arapça metninden doğru ve tecvid kurallarına göre okur,
5. Namazlarda okunan dua ve bazı sureleri ezbere okur,
6. Okuduğu ve ezberlediği sure ve duaların meallerinden ilkeler çıkarır.

UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

1. Dersin konuları özellikleri gereği birbirleriyle ilişkili olarak işlenmelidir. Konuların programda belirtilen sırayla işlenme zorunluluğu yoktur. (Örneğin bir yandan tecvit kuralları öğretilirken diğer yandan yüzünden okuma etkinliği sürdürülmelidir. Bir ders saatinde ezber yaptırılırken diğer bir ders saatinde yüzünden okuma dersleri yürütülmelidir. Kur'anıkerim'i yüzünden doğru okuma öğretilmeden ezber yaptırılmamalıdır.)

2. Yanlış telaffuzların ve hatalı okumaların önüne geçebilmek için ezberlenecek ayetler ve sureler önce öğretici tarafından bir veya birkaç kez okunmalıdır. (Öğretici, bu aşamada güzel Kur'an okuyan Türk hafızların CD, kaset vb. de yararlanabilir.)

3. Derslerde materyal olarak teknolojik olanaklardan mümkün olduğunca yararlanılmalıdır (CD ve video kaseti, ses kaseti vb.)

4. Ezberlenecek bölümler, uygun parçalara bölünerek grup halinde okutulmalıdır. Bu tür bir çalışmayla öğrenenlerin derse katılımları sürekli kılınabilir; ezberler en az hata payıyla yapılabilir. Kur'an dersinde çok önemli bir yeri olan kulağa hitap, üst düzeyde gerçekleştirilir.

5. Meal okunacak derslerden önce öğretmen, değişik yardımcı kaynaklardan yararlanarak bir ön hazırlık yapmalı ve ilgili okuma bölümünden üretilebilecek çağdaş ve güncel değerler konusunda zihinsel bir hazırlığa sahip olmalıdır.

6. Ayet gruplarının mealleri okunduktan sonra öğretmen, okunan bölümü öğrenenlerin düşüncelerine açmalı, onları düşünmeğe, soru sormaya ve güncel değerler üretmeğe isteklendirmeli ve olabildiğince yüreklendirmelidir.

7. Önceden ezberlenen ayetlerin ve surelerin tamamı, yeni ezberlerle birlikte tekrar edilmeli; öğrenen, önceki ezberlerle de ilişki kurmak durumunda olduğunu bilmelidir.

8. Yüzünden okunacak bölümler önceden öğrenenlere belirtilmeli ve belirlenen bölümü derse gelmeden önce ders dışı ortamlarda okumalarının, ilgili ders için bir ön şart olduğu söylenmelidir.

9. Tecvit kurallarının teorik öğretiminin yanında yüzünden okuma ve ezber derslerindeki uygulamalar esnasında, kural hataları görüldükçe verilen teorik bilgiler öğrenenlere hatırlatılmalıdır.

10. Yüzünden okuma derslerinde aynı anda bütün öğrenenlerin ilgisini sürekli kılmak için hiçbir öğrenen, kendisinin ne zaman okumaya başlayacağını önceden kestirememelidir.

11. Öğrenenlerin, her derse aktif katılımları sağlanmalı ve her derse hazırlıklı gelmelerinin yararı belirtilmelidir.

12. Kur'an-ı kerim'in güzel okunmasının yeteneğe bağlı bir yanı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Bu bakımdan öğreticiler, bu konuda daha az yetenekli olduğunu fark ettikleri öğrenenlere gereken kolaylıkları sağlamalıdır.

13. Öğrenenler Kur'an-ı Kerim'i, Türk kıraat uzmanlarının icra biçimine uygun olarak okumaya özendirilmelidir. Bu hedefe Kur'an'ı doğru ve güzel okuyan Türk hafızların okuyuşlarının modellenmesiyle ulaşmaya çalışılmalıdır.

14. Ezber derslerinde, metinlerin ezberden doğru ve güzel okunması amaçlanmakla birlikte, onların anlamları da kısaca açıklanmalıdır.

15. Meali okunacak ayet grupları, programda verilenlerle birlikte, diğer derslerin içerikleri ile ilişkili olarak artırılabilir.

ÜNİTELER VE AÇILIMLARI

I. KUR'ANIKERİM'İ TANIMA

1. Kur'anı kerim ve İndiriliş Süreci
2. Kur'anı kerim'in Nitelikleri (Kur'an Nasıl Bir Kitaptır?)
3. Kur'anı kerim'in Muhtevası
 - 3.1. Varlık
 - 3.1.1. Allah
 - 3.1.2. İnsan ve Diğer Varlıklar

- 3.2. Bilgi
 - 3.3. İman
 - 3.4. Hz. Peygamber ve Peygamberler
 - 3.5. Dünya ve Ahiret
 - 3.6. Tarih
 - 3.7. Kıssalar
 - 3.8. Toplum
 - 3.9. İnsan İlişkileri
 - 3.10. Dua ve İbadet
 - 3.11. Değerler
4. İslam'ın Kur'anikerim'i Öğrenmeye ve Öğretmeye Verdiği Değer
 5. Kur'anikerim'e Saygı

II. KUR'ANIKERİM'İ OKUMAYA GİRİŞ

1. Harfler
 - 1.1. Harflerin İsimleri
 - 1.2. Harfleri Müstakil Halde Tanıma
 - 1.3. Harflerin Başta, Ortada ve Sonda Yazılış Şekillerini Tanıma
2. Harekeleri Tanıma
 - 2.1. Fetha
 - 2.2. Kesra
 - 2.3. Damme
 - 2.4. Harflerin Harekelerle Okunuşu
3. Cezm
4. Şedde
5. Tenvin
6. Med (Uzatma) Harfleri

III. KUR'ANIKERİM'İ DOĞRU VE GÜZEL OKUMA I

1. Uzatan Elif ve Yerini Tutan Vav ile Ya
2. Yazılmadığı Halde Okunan Medler (Zamir)
3. Yazıldığı Halde Okunmayan Harfler (Cem'i Elifi)
4. Med (Uzatma İşareti)
5. Elif-Lam Takısı
 - 5.1. İdğam-ı Şemsiyye
 - 5.2. İzhar-ı Kameriyye
6. Hemze-i Vasl ve Hemze-i Kat'ı

7. "Allah" Lafzı
8. Huruf-u Mukattaa
9. Vakıf ve Secavend

IV. KUR'ANIKERİM'İ DOĞRU VE GÜZEL OKUMA II

1. Tecvid Bilgisi
 - 1.1. Tanımı
 - 1.2. Konusu
 - 1.3. Amacı
2. Tabii Med
3. Ek Medler
 - 3.1. Medd-i Muttasıl
 - 3.2. Meddi Munfasıl
 - 3.3. Meddi Lazım
 - 3.4. Meddi Arız
 - 3.5. Meddi Lin
4. Sakin Nun ve Tenvin'e ait Hükümler
5. İhfa
6. İzhar
7. İklab
8. İdğam
 - 8.1. İdğam-ı Meal Gunne
 - 8.2. İdğam-ı Bila Gunne
 - 8.3. İdğam-ı Misleyn
 - 8.4. İdğam-ı Mütecaniseyn
 - 8.5. İdğam-ı Mütekaribeyn
9. Sakin Mim'e Ait Hükümler
10. Ra Harfine Ait Hükümler
11. Kalkale
12. Zamirin Okunuşu
13. Sekte

V. EZBERLENECEK DUALAR

1. Sübhaneke Duası
2. Tahiyat Duaları
3. Salli-Barik Duaları
4. Rabbenâ Atina-Rabbenâğfirli Duaları

5. Kunut Duaları
6. Amentü
7. Ezan, Kamet, Tesbihat (Müezzinlik)

VI. EZBERLENECEK SURELER

1. Fatıha Suresi
2. Nas Suresi
3. Felak Suresi
4. İhlas Suresi
5. Tebbet Suresi
6. Nasr Suresi
7. Kafirun Suresi
8. Kevser Suresi
9. Maun Suresi
10. Kureyş Suresi
11. Fil Suresi
12. Asr Suresi
13. Hümeze Suresi
14. Tekasür Suresi
15. Karia Suresi
16. Adiyat Suresi
17. Zilzal Suresi
18. Beyyine Suresi
19. Kadr Suresi
20. Alak Suresi
21. Tin Suresi
22. İnşirah Suresi
23. Duha Suresi
24. Bakara Suresi 1-5. Ayetler
25. Bakara Suresi 255. Ayet
26. Bakara Suresi 285-286. Ayetler
27. Yasin Suresi
28. Mülk Suresi
29. Haşr Suresi 21-24. Ayetler

VII. MEALİ OKUNACAK SURE VE AYETLER

1. Kısa Sureler (Fatiha ve Nas-Fil)
2. Lokman Suresi
3. Enbiya Suresi 51-59. Ayetler
4. Rahman Suresi 1-20. Ayetler
5. Mülk Suresi 1-3. Ayetler
6. Mücadele Suresi 7. Ayet
7. İsrâ Suresi 23-27. Ayetler
8. Kehf Suresi 1-26. Ayetler
9. Abese Suresi 24-42. Ayetler
10. Hucurat Suresi 1-13. Ayetler

İTİKAT DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Haftada 1 Saat)

GİRİŞ

İnsan, kendini toplum içinde gerçekleştirmek üzere bu dünyada bulunan, madde üzerinde kullanım yetkisi olan, kültür ve uygarlıklar yaratan bir varlıktır. Din, insan hayatına anlam kazandıran, insanın insanca yaşamasına yardımcı olan, insanların birbirlerini anlayabilmeleri için gerekli olan temel ilke ve iletişim kodlarını bünyesinde taşıyan, Allah-insan, insan-insan ve insan-alem ilişkilerini düzenleyen bir araçtır.

Din, farklı isimlerle de olsa, tarih boyunca, insanın olduğu her yerde var olmuş, insanlığın doğal akışını daima etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Din, doğru anlaşıldığı zaman, insanları kaynaştırmış ve toplumsal barışın güvencesi olmuştur. Doğru anlaşılmadığı zaman da toplumları parçalamış ve her türlü gelişmenin önünde engel haline gelmiştir.

Dinin teorik anlatımını ifade eden İtikad dersi, inanmanın bireysel ve toplumsal ihtiyaç olduğunu öğrenenlere hissettirir. Öğrenenlerin inandıkları din içinde inanç kuralı olarak belirlenen ilkeler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Bu şekilde onların zihnindeki "din" kavramının netleşmesine zemin hazırlar. Kur'an-ı Kerim başta olmak üzere İslam Dini'nin özünü oluşturan temel kaynaklarda belirtilen ilkeler hakkında bilgi verir.

İtikad dersi, toplum içinde dinin yanlış anlaşılmasından kaynaklanan sorunları ortadan kaldırmak ve insanların zihinlerinde ortaya çıkabilecek yeni sorunlara engel olabilmek amacıyla, öğrenenlere Kur'anıkerim'i temel alarak dinle ilgili konularda kendi çözümlerini üretebilmelerini sağlamak için Allah, insan ve alem ilişkisi hakkında bilgi kazandırır. Bu derste, Kur'an'ın muhatabının insan olduğu gerçeği esas alınarak inanç ilkeleri insanın hür iradesi ve sorumluluğu çerçevesinde açıklanır.

GENEL AMAÇLAR

1. İslam, Müslüman, iman ve inanma kavramlarını tanıma,
2. Dinin özünde iyilik, güzellik ve doğruluk olduğunu kavrama,
3. İslam Dini'nin inanç esaslarını kavrama,

4. İnsanı özgür ve sorumlu bir varlık olarak tanıma,
5. İslâm'ın iman anlayışını kavrama,
6. İnanç alanındaki çeşitliliğin farkında olma,
7. Olaylara ve olgulara Kur'an çerçevesinden bakma alışkanlığı kazanma.
8. Dinin, bireyin kendini gerçekleştirme için önemli bir araç olduğunu kavrama

ÖĞRENCİ KAZANIMLARI

- İtikat dersi öğretim programını başarı ile tamamlayan her öğrenen;
1. Dinin insan için bir araç olarak ne denli önemli olduğunu açıklar,
 2. Başka dinlere mensup insanlara karşı daha hoşgörülü davranır,
 3. İslam Dini'nin dinamik bir özelliğe sahip olduğunu kavrar,
 4. İslam Dini'nin ana kaynağının vahiy ve akıl olduğunu kavrar,
 5. Aklını en üst düzeyde kullanmanın Müslüman olmanın getirdiği sorumluluk olduğunu farkına varır,
 6. İman ve küfür terimlerinin anlamlarını kavrar,
 7. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet terimlerinin anlamlarını kavrar,
 8. İman ile amel (iş) arasındaki ilişkiyi açıklar,
 9. Meleklerin varlığını yorumlar,
 10. Allah'ın insanlara kitap göndermesinin sebeplerini açıklar,
 11. Allah'ın insanlığa peygamber göndermesinin ihtiyaç oluşunu açıklar,
 12. Hz. Muhammed'in peygamberliğini yorumlar,
 13. Ahiret hayatında insanın niçin hesaba çekileceğini yorumlar,
 14. Kaza ve kader kavramlarını yorumlar,
 15. Bireyin dini tercihleri konusundaki özgürlüklerinin farkında olur,
 16. Tekfirin tehlikelerinin bilincinde hareket eder.

UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

Bu programın Genel Amaçlarının gerçekleştirilmesi için;

1. Derste din ve İslam Dini tanımlanır, dinin insan ve toplum hayatında, oynadığı rol açıklanır. İslâm Dini'nin çağdaş problemlerin çözümüne yönelik bir bakış açısı getirmeyi amaçladığı göz önünde bulundurulur.
2. Üniteler işlenirken, konular arasındaki ilişkiye dikkat edilmelidir.
3. Ders ortamlarının uygun bir şekilde düzenlenmesine ve gerekli materyallerinin önceden hazırlanmasına özen gösterilmelidir.

4. Eğitim-öğretim sürecinde konuların özelliklerine uygun öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılmalıdır.
5. Öğrenenlerin "hazır bulunuşluk" düzeyi belirlenmeli, varsa eksiklikler, yanlış anlama ve yorumlamalar düzeltilmelidir.
6. Konuların işlenişinde öğrenenlerin çevreleri ile ilişki kurabilmelerine, olayları konular ışığında yorumlama alışkanlığı kazanmalarına özen gösterilmelidir.
7. İslam Dinine karışmış batıl inançlar ve Kur'an-ı Kerim'den sapmalar açıklanarak yanlış inanışların açık bir şekilde görülmesi sağlanmalıdır.
8. Öğrenenlere dinin, insana, aklına ve farklı düşüncelere hoşgörülü olduğu ve insanın kendini gerçekleştirmede bir araç olduğu fark ettirilir.
9. Konular Kur'an ve sünnet çerçevesinde işlenmeli, yeri geldikçe geçmiş nesillerin anlama biçimlerine ve sonuçlarına Kur'an'dan örneklerle işaret edilmelidir.
10. Konular, bireyi hayata hazırlayacak ve ona çözüm becerisi kazandıracak şekilde ortaya konulmalıdır.
11. Din özgürlüğünün, dine giriş, çıkış ve din içindeki özgürlükleri kapsadığı belirtilerek bu özgürlüklerin İslâm dininin temeli olduğu vurgulanmalıdır.
12. Konuların özelliklerine uygun öğretim materyallerinden (Kur'anıkerim Meali, VCD, Video vb. görsel ve işitsel yayınlar) faydalanılmalıdır.

ÜNİTELER VE AÇILIMLARI

ÜNİTE I: İNSAN VE DİN

1. İnsanın Evrendeki Konumu
2. İnsanın Doğası ve Din
3. Dinin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi
4. Din Kavramı
5. Dinin Tanımı
6. Dinin Kaynağı
7. İnanmanın Çeşitli Biçimleri
 - 7.1. Tektanrıcılık
 - 7.2. Çoktanrıcılık
 - 7.3. Tanrıtanımazlık
8. Dinlerin Sınıflandırılması

ÜNİTE II: İMAN VE İNSAN

1. İmanın Tanımı ve Önemi
 - 1.1. İmanın Tanımı
 - 1.2. İmanın Önemi
2. Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet
3. Tasdik (İnanç-Davranış İlişkisi) Yönünden İnsanlar
 - 3.1. Mü'min
 - 3.2. Münafık
 - 3.3. Kafir
 - 3.4. Müşrik
5. İman-Bilgi-Amel İlişkisi
 - 5.1. İman-Amel İlişkisi
 - 5.2. İman-Bilgi İlişkisi
 - 5.3. Taklidi İman
 - 5.4. Tahkiki İman

ÜNİTE III: ALLAH-İNSAN VE ALEM İLİŞKİSİ

1. Allah ve Yaratılış
2. Yaratılma Açısından İnsanın Konumu
3. İnsanın Allah'la İletişimi
 - 3.1. Dua
 - 3.2. İbadet
 - 3.3. İyi İş (Salih Amel)
4. Yaratılma Açısından Alem
5. İnsan-Alem İlişkisinde İnsanın Sorumluluğu

ÜNİTE: IV: ALLAH'A İMAN

1. Allah'ın Varlığı ve Birliği
2. Kur'an'da Allah'ın Sıfatları
3. Allah'ın Yarattıklarına Sevgisini İfade Eden Güzel İsimleri
4. Allah'ın Rahmetini İfade Eden Güzel İsimleri
5. Allah'ın Kudretini İfade Eden İsimleri

ÜNİTE V: MELEKLERE İMAN

1. Meleklerin Özellikleri
2. Meleklerin Görevleri
3. Meleklerden Başka Görünmeyen Varlıklar
 - 3.1. Cinler
 - 3.1.1. Kur'an'da Cinler
 - 3.1.2. Cinlerle İlgili Batıl İnançlar (Ruh Çağırma, Falcılık, Büyü ve Sihir)
 - 3.2. Şeytan
 - 3.2.1. Kur'an'da Şeytan
 - 3.2.2. Şeytan'dan Allah'a Sığınma
 - 3.2.3. Satanizm (Şeytana Tapıcılık)

ÜNİTE VI: KİTAPLARA İMAN

1. Vahiy ve Vahye Olan İhtiyaç
2. Kutsal Kitaplar
 - 2.1. Tevrat
 - 2.2. Zebur
 - 2.3. İncil
 - 2.4. Kur'anıkerim
3. Kur'anıkerim'in İndirilişi
4. Kur'anıkerim'in Yazılışı ve Mushaf Haline Getirilişi
5. Kur'anıkerim'in Hedeflediği İnsan Modeli
 - 5.1. Bilgi Açısından Hedeflediği İnsan Modeli
 - 5.2. İnanç Açısından Hedeflediği İnsan Modeli
 - 5.3. Eylem Açısından Hedeflediği İnsan Modeli

ÜNİTE VII: PEYGAMBERLERE İMAN

1. Peygamberlik ve Peygamberlere Olan İhtiyaç
2. Peygamberlerin Özellikleri
3. Peygamberlerin Görevleri
4. Mucize ve Keramet
5. Bazı Peygamberlerin Hayatlarından Kesitler
 - 5.1. Hz. İbrahim: Allah'ı Arayış
 - 5.2. Hz. Musa ve Yol Arkadaşı : Hikmet
 - 5.3. Hz. Eyyub: Sabır Örneği
 - 5.4. Hz. Yusuf: Sevgi Örnekleri
 - 5.5. Hz. Yunus: Görev ve Sorumluluk Bilinci
 - 5.6. Hz. İsa: İnsan Sevgisi

ÜNİTE VIII: AHİRETE İMAN

1. Ahiret Gününe İman ve Önemi
2. Ölüm ve Ölümden Sonra Dirilme
 - 2.1. Ruh
 - 2.2. Kabir
 - 2.3. Haşr
 - 2.4. Mahşer
3. İnsanların Yaptıklarından Sorgulanması
 - 3.1. Sual
 - 3.2. Hesap
 - 3.3. Mizan
4. Cennet ve Cehennem
5. Ölüm ve Ötesi İle İlgili Yanlış İnanışlar (Reinkarnasyon vb.)

ÜNİTE IX: KADER VE KAZA'YA İMAN

1. Kader ve Kaza Kavramları
2. İnsanın Kaderle İlgili Bazı Özellikleri
 - 2.1. Akıl Sahibi Olmak
 - 2.2. Özgür Olmak
 - 2.3. Sorumlu Olmak
3. Kur'an'ın Kaderle İlgili Bazı Kavramlara Bakışı
 - 3.1. Tevekkül
 - 3.2. Rızık
 - 3.3. Başarı
 - 3.4. Afet
 - 3.5. Hastalık

İBADET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Haftada 3 Saat)

GİRİŞ

İbadet dersinin içeriğini İslam Dini'nin ibadet kuralları ile ilgili konular oluşturmaktadır. En geniş anlamı ile İbadet, kişinin Yaratıcısı'na karşı sorumluluklarını ifade eder. İnanç konuları ile bunları yaşama geçirme; yani iman ile amel arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Çünkü, insanın eylemleri (ameller), doğal olarak imanın bir parçası kabul edilmeseyse bile, ondan soyutlanamaz. İman, amele (eyleme) dönüşmedikçe gerçek anlam ve işlevini kazanamaz. Bu yönüyle İbadet derslerinin, hem teorik hem de pratik yönü bulunmaktadır. İbadet derslerinde uygulama boyutunun cami ile irtibatlandırılarak öne çıkarılması gerekmektedir.

İbadet kavramının gelenek içinde formüle edilen sınırlar içinde gerçekleşmediği, insan hayatının tamamını kapsayan bir alan içinde gerçekleştiği göz ardı edilmemelidir. Program içinde her ne kadar ibadet kavramını hemen akla getiren temel ibadetler ayrıntılı olarak verilmişse de, insan amellerinin İslam açısından olumlu yönde olduğu zaman ibadetle ilişkili olduğu öğrenenlere kazandırılmalıdır. Bununla birlikte tüm ibadetlerin birlikte insanlarda olumlu davranış geliştirmeye hizmet ettiği de vurgulanmak durumundadır. Dini hayata katılmaya başlayan gençler ve yetişkinlerin ibadetlerle ilgili program çerçevesini aşan soru ve sorunları oldukça yoğun bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu itibarla, çözülebilenlerin ders ortamı içinde cevaplandırılması yanında onların doğru bilgi kaynaklarına yönlendirilmesi de önemlidir. Öğrenenlere ders kapsamında, doğru bilgi kaynaklarının tanıtılması ve bu kaynaklarla nasıl iletişime geçileceği de gösterilmelidir.

GENEL AMAÇLAR

1. İbadet kavramını tanıma,
2. İbadet çeşitlerini sınıflama,
3. İbadetlerin insan hayatını düzenlemedeki rolünü yorumlama,
4. İbadetleri yerine getirebilecek şekilde gündelik hayatını düzenleme,
5. İbadetleri amacına uygun ve düzenli olarak yapma.

ÖĞRENCİ KAZANIMLARI

- İbadet dersi öğretim programını başarı ile tamamlayan her öğrenen;
1. İbadet kavramını tanımlar,
 2. İbadetleri çeşitlerine göre sıralar,
 3. İbadetlerin insan hayatını düzenlemedeki rolünü açıklar,
 4. Abdestin nasıl alınacağını tarif eder,
 5. Namazın farzlarını sıralar,
 6. Namazın nasıl kılınacağını tarif eder,
 7. Oruç ibadetinin kişiye ve topluma kazandırdıklarını sebep-sonuç ilişkisiyle değerlendirir,
 8. İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemi açıklar,
 9. Her güzel davranışın ibadet olduğu sonucunu çıkarır,
 10. Hacc ibadetinin insan davranışları üzerindeki olumlu etkilerini sıralar,
 11. Kurban ibadetinin önemini kritik eder.
 12. Temizlik, Dua ve Tevbe'nin insan hayatındaki yeri ve önemini açıklar.

UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

Bu programın Genel Amaçlarının gerçekleştirilmesi için;

1. İbadetlerle ilgili verilen bilgiler, öğrenenlerin kendilerine özgü sorun ve soruları çerçevesinde açıklanmalıdır.
2. Konular işlenirken Kur'anıkerim dersinde meali okutulan ayet gruplarından da yararlanılmalıdır.
3. Öğretim sürecinde öğrenenlerin yaş, genel kültür ve dinî bilgi seviyeleri dikkate alınmalıdır.
4. İbadetlerle ilgili terminoloji anlaşılır hale getirilerek örneklerle açıklanmalıdır.
5. İbadetlerle ilgili meseleleri ezberletmek yerine öğrenenlerin onları anlamlandırmaları sağlanarak o konularda uygun kararları verme yetenekleri geliştirilmelidir.
6. İbadetlerle ilgili konulardaki görüş farklılıklarının, bir zenginlik olduğu anlatılarak taklit ve taassubun zararlarına sık sık göndermeler yapılmalıdır.
7. İbadetlerin nasıl yapılacağı uygulamalı olarak öğretilmeli, yeri geldikçe ve imkan oldukça cami ortamından yararlanılmalıdır.

8. Görsel materyallerden imkan oldukça yararlanılmalı, özellikle ibadet konuları ile ilgili VCD, Video vb. araç ve gereçler kullanılmaya çalışılmalıdır.
9. Kitapların hazırlanmasında ve konuların öğrenme ortamına taşınmasında ibadetlerin yapılışı ile ilgili konular işlenirken sembolik anlatım kullanılarak duygusal boyut ön plana çıkarılmalıdır.

ÜNİTELER VE AÇILIMLARI

ÜNİTE I: İBADET

1. İbadetin Tanımı
2. Amacı ve Önemi
3. İbadet Çeşitleri
 - 3.1. Şekil ve Şarta Bağlı Olanlar
 - 3.1.1. Namaz
 - 3.1.2. Oruç
 - 3.1.3. Zekat
 - 3.1.4. Hacc
 - 3.2. Şekil ve Şarta Bağlı Olmayanlar
 - 3.2.1. Salih Amel
 - 3.2.2. Sadaka
4. Mükellefin Davranışları ile İlgili Hükümler
 - 5.1. Mükellef
 - 5.2. İlgili Hükümler
 - 5.2.1. Farz
 - 5.2.2. Vacip
 - 5.2.3. Sünnet
 - 5.2.4. Müstehap
 - 5.2.5. Mübah
 - 5.2.6. Haram
 - 5.2.7. Mekruh
 - 5.2.8. Müfsid
6. İbadetlerin İnsana Kazandırdıkları
 - 6.1. İnsanın Allah'la İlişisini Güçlendirir
 - 6.2. İç Huzurunu Sağlar
 - 6.3. Güven Duygusunu Geliştirir
 - 6.4. Kötülüklerden Alıkoyar
 - 6.5. Sosyal Yardımlaşmayı Teşvik Eder
 - 6.6. Kaynaşmaya Katkıda Bulunur

- 6.7. Sabrı ve Diğergamlığı Öğretir
- 6.8. Güzel Ahlakın Gelişmesine Katkıda Bulunur
- 6.9. Sorumluluk Bilincini Geliştirir

ÜNİTE II: TEMİZLİK

1. Temizliğin Fert ve Toplum Hayatındaki Yeri
2. İslâm'ın Temizliğe Verdiği Önem
3. Temizlik ve Çeşitleri
 - 3.1. Maddi Temizlik
 - 3.1.1. Beden Temizliği
 - 3.1.2. Elbise Temizliği
 - 3.1.3. Mekan Temizliği
 - 3.1.4. Çevre Temizliği
 - 3.2. Manevi Temizlik
 - 3.2.1. Kalp Temizliği
 - 3.2.2. İçtenlik
 - 3.2.3. Güvenilir Olma
 - 3.2.4. Sözünde Durma
4. Temizlik-İbadet İlişkisi
5. İbadete Hazırlık Olarak Temizlik
 - 5.1. Abdest
 - 5.2. Abdest'in Fazileti
 - 5.3. Abdest'in Farzları
 - 5.4. Abdest'in Alınışı
 - 5.5. Abdesti Bozan Şeyler
 - 5.6. Gusül
 - 5.6.1. Guslün Fazileti
 - 5.6.2. Guslü Gerektiren Durumlar
 - 5.6.3. Guslün Farzları
 - 5.6.4. Guslün Yapılışı
 - 5.7. Teyemmüm
 - 5.7.1. Teyemmümün Farzları
 - 5.7.2. Teyemmümün Şartları
 - 5.7.3. Teyemmümün Yapılışı
6. Mesh
 - 6.1. Mest Üzerine Mesh
 - 6.2. Sargı ve Yara Üzerine Mesh

7. Kadınlara Özgü Bazı Haller
 - 7.1. Adet (Hayız)
 - 7.2. Lohusalık (Nifas)
7. Özürünün Temizliği

ÜNİTE III: NAMAZ

1. Namaz İbadetinin Önemi
2. Namaz Çeşitleri
3. Namaz Vakitleri
4. Namazın Farzları
5. Namazın Vacipleri
6. Namazı Bozan Durumlar
7. Namazla İlgili Diğer Hükümler (Sünnetleri, Mekruhları vb.)
8. Namazın Kılınışı
 - 8.1. Vakit Namazları
 - 8.2. Cum'a Namazı
 - 8.3. Cenaze Namazı
 - 8.4. Bayram Namazları
 - 8.5. Teravih Namazı
9. Sehiv ve Tilavet Secdesi
10. Özel Durumlarda Namaz
 - 10.1. Yolcu Namazı
 - 10.2. Hasta Namazı
 - 10.3. Namazların Cem'i
11. Cami ve Cemaatle Namaz
 - 11.1. Camilerin Toplumsal Rolü
 - 11.2. Caminin Bölümleri
 - 11.3. Cami Adabı
 - 11.4. Cemaatle Namaz
12. Namaz İbadetinin İnsana Kazandırdıkları

ÜNİTE IV: ORUÇ

1. Orucun İbadetinin Önemi
2. Oruçla İlgili Temel Kavramlar
 - 2.1. Sahur
 - 2.2. İmsak
 - 2.3. İftar

- 2.4. Mukabele
- 2.5. Fidyeye
- 2.6. Fitre
3. Orucun Çeşitleri
4. Ramazan Ayı ve Farz Olan Oruç
5. Oruca Niyet ve Zamanı
6. Oruç Tutmamayı Mübah Kılan Durumlar
7. Orucu Bozan ve Bozmayan Durumlar
 - 7.1. Orucun Kazası ve Kazayı Gerektiren Durumlar
 - 7.2. Orucun Kefareti ve Kefareti Gerektiren Durumlar
 - 7.3. Orucu Bozmayan Durumlar
8. Oruçlu İçin Mekruh Olan Durumlar
9. Oruç İbadetinin Bireye Kazandırdıkları

ÜNİTE V: İSLAMDA PAYLAŞMA VE YARDIMLAŞMA: ZEKAT VE SADAKA

1. İnsanın Paylaşma ve Yardımlaşma Duygusu
2. İslam'ın Paylaşma ve Yardımlaşmaya Verdiği Önem
3. Sadaka
4. Paylaşma ve Yardımlaşma İbadeti Olarak Zekat
 - 4.1. Zekatla İlgili Temel Kavramlar
 - 4.1.1. Nisab
 - 4.1.2. Havaici Asliye (Asli İhtiyaç)
 - 4.2. Zekat Vermesi Gereken Kişiler
 - 4.3. Zekat Verilebilecek Kişiler
5. Zekatı Verilecek Mallar
6. Zekat İbadetinin Bireye Kazandırdıkları
7. Zekat İbadetinin Topluma Kazandırdıkları
8. Sevinçlerin Paylaşılması
 - 8.1. Bayramlar
 - 8.2. Kandil Geceleri
 - 8.3. Cuma
 - 8.4. Ramazan Ayı
 - 8.5. Diğer Örnekler
9. Üzüntülerin Paylaşılması
 - 9.1. Hasta Ziyareti
 - 9.2. Cenaze ve Taziye
 - 9.3. Kabir Ziyareti ve Geçmişlerimizi Anma
 - 9.4. Zor Durumda Olanlara Yardım

- 9.5. Diğer Örnekler
10. Güzel Davranışların Sadaka Olması
11. Türk-İslam Geleneğinde Paylaşma ve Yardımlaşma Kurumları

ÜNİTE VI : HACC VE KURBAN

4. Hacc İbadeti ve Önemi
5. Hacc İle İlgili Kavramlar
 - 2.1. Mikat
 - 2.2. İhram
 - 2.3. Tavaf
 - 2.4. Sa'y
 - 2.5. Şavt
 - 2.6. Vakfe
3. Hacc İle İlgili Mekanlar
 - 3.1. Mescid-i Haram ve Kabe
 - 3.2. Safa-Merve
 - 3.3. Arafat
 - 3.4. Müzdelife
 - 3.5. Mina
 - 3.6. Mescid-i Nebevî
4. Hacc İbadetinin Çeşitleri
5. Hacc İbadetinin Yapılışı
6. Umre
7. Hacc İbadetinin Bireysel ve Toplumsal Açından Kazandırdıkları
8. Kurban
 - 9.1. Kurbanın Mahiyeti
 - 9.2. Kurbanın Kesilişi
 - 9.2.1. Kurbanın Kesilişi İle İlgili Dini Hükümler
 - 9.2.2. Kurbanın Kesilişi İle İlgili Hijyen Kuralları
 - 9.3. Kurbanın Çeşitleri
 - 9.4. Teşrik Tekbirleri
 - 9.5. Kurban İbadetinin Bireye ve Topluma Kazandırdıkları
 - 9.6. Kurban İbadetinin Topluma Kazandırdıkları

ÜNİTE VII : DUA VE TEVBE

1. Dua Kavramı ve Mahiyeti
 - 1.1. Duanın Tanımı ve Önemi
 - 1.2. Bir İletişim Aracı Olarak Dua

2. Duanın İnsana Kazandırdıkları
3. Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den Dua Örnekleri
4. Tevbe Kavramı ve Mahiyeti
5. Tevbenin İnsanın Hayatındaki Yeri
6. Kur'an'dan Tevbe Örnekleri

AHLAK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Haftada 1 Saat)

GİRİŞ

Ahlak, en genel anlamda insan davranışlarını düzenleyen kurallar bütünü olarak tanımlanır. Toplumların sahip olduğu ahlak kurallarının farklı temelleri bulunmakla birlikte din, ahlak kurallarının temellendirilmesinde ilk sıradadır. Değerlerimizin oluşmasında İslam dininin önemli belirleyiciliği bulunmaktadır. Dolayısıyla İslam ahlakı ve değerler sistemi, din öğretiminin önemli unsurlarından biridir.

İslam dini, insanların mutlu olmaları ve Yaratıcı'ya en güzel tarzda kulluk yapabilmeleri için Yüce Allah'ın seçtiği Hz. Peygamber aracılığıyla gönderdiği İlahi mesajlar bütünüdür. Bu mesajların en önemli unsurlarından birisi de seslendiği insanların mutluluğunu sağlayacak olan ahlaki değerler manzumesidir. Zira İlahi çağrının hedeflerinden birisi de doğrudan doğruya güzel ahlaka sahip mutlu insanlar topluluğu oluşturmaktır. Mutlu insanların oluşturduğu toplum, aynı şekilde mutlu bir toplum olacaktır. Bunun için din, insanlara mutlu olmanın yollarını gösterir ve onları bilgilendirir.

İslam Ahlakının kaynaklarının bilinmesi ve oluşturduğu değerler sisteminin genel özelliklerinin farkında olunması, değerlerin mantığının anlaşılabilmesi için önemlidir. Din güzel ahlaktır. Bu nedenle, Ahlak Dersi öğretim programında İslam Dininin sunduğu ahlaki öğretiler belli bir bütünlük içerisinde yer almıştır. Diğer taraftan, Ahlak Dersi Öğretim Programı çerçevesinde değerler ortaya konurken aynı zamanda değerlerin kaynaklarla ilişkisi ve bu değerlerin arka planı da içeriğe dahil edilerek bireylerin verilen değerleri içselleştirmelerine katkı sağlaması amaçlanmıştır.

GENEL AMAÇLAR

1. Ahlakla ilgili kavramları tanıma
2. Ahlaka olan ihtiyacı yorumlama
3. İslam Ahlakının kaynakları sınıflama
4. İslam'ın ahlaka verdiği önemi analiz etme
5. İslam ahlakındaki sevgi prensibinin farkında olma
6. İslam ahlakındaki hakları kavrama
7. Görev ve sorumlulukları gerçekleştirme
8. Ahlaki değerleri yaşamında davranışa dönüştürmeye istekli olma

ÖĞRENCİ KAZANIMLARI

Ahlâk dersi öğretim programını başarı ile tamamlayan her öğrenen;

1. Ahlak kavramını tanımlar.
2. Ahlaka olan ihtiyacı izah eder.
3. Karakter gelişiminde ahlaki değerlerin yerini belirler.
4. İslam ahlakının kaynaklarını sıralar.
5. İslam ahlakının öngördüğü model insanın özelliklerine örnekler verir.
6. İslam Ahlakındaki temel tutumları sıralar.
7. İslam Ahlakındaki temel tutumları almaya açıktır.
8. İnsanın özgürlüğü oranında sorumlu olduğunu yorumlar.

UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

1. Ahlak dersi, teorik ve uygulamaları konuları birlikte içerdiğinden özellikle uygulamalı konuların işlenişinde duyuşsal amaçlar ön planda tutulmalıdır.
2. Programda ana çerçeve verildiğinden, öğrenenlerin ilgi ve ihtiyaçları çerçevesinde istenen konular öğretim sürecine dahil edilebilir,
3. Konular işlenirken ahlaki davranışlarıyla model şahsiyetlerle örneklemelere özen gösterilmelidir.
4. Ahlaki davranışların kazanılmasında ve geliştirilmesinde ibadetlerin ve inanç esaslarının etkisi sürekli vurgulanmalı, gösterişe dayalı inanç ve ibadetlerin olumsuz model davranışları örneklerle açıklanmalıdır.
5. Ahlaki davranışların bireyin mutluluğu için önemi vurgulanırken toplumsal huzura katkıları da açıklanmalıdır.
6. İslam ahlakının tasvip ettiği model insana olan ihtiyaç, yaşanan hayatla da bağ kurularak sürekli hissettirilmelidir.
7. İnsanın temel hakları ve bu haklara karşı saygı ve hoşgörünün gerekliliği ahlaki bir davranış olarak belirtilmelidir.
8. İnsanın hak, görev ve sorumlulukları bir bütünlük içerisinde ve birbiri ile ilişkili olarak açıklanmalıdır.
9. Bu ders için yazılacak ders kitaplarında Görev ve Sorumluluklarla ilgili her konu çerçevesinde toplumsal kurallara uyulmasındaki hassasiyete dikkat çekilmelidir.

ÜNİTELER VE AÇILIMLARI

ÜNİTE I: AHLAK VE İNSAN

4. Ahlakın Tanımı
5. Ahlaka Duyulan İhtiyaç
6. İnsanın İlişkiler Dünyası ve Ahlak
7. İnsan İlişkilerinde Ahlaki Değerler
8. Karakter Gelişiminde Ahlaki Değerlerin Yeri
9. Toplumun Gelişiminde Ahlaki Değerlerin Yeri

ÜNİTE II: İSLAM'DA AHLAK

1. Din-Ahlak İlişkisi
2. İslâm'a Göre Ahlak :
 - 1.1. Tanımı ve Mahiyeti
 - 2.2. Kaynakları
 - 3.3. Kur'an
 - 4.4. Hz. Muhammed'in Hayatı ve Sözleri
 - 5.5. Örf ve Adetler
2. İslam'ın Ahlaka Verdiği Önem
 - 2.1. Ahlakın Bireysel Kazanımları
 - 2.2. Ahlakın Toplumsal Kazanımları
 - 2.3. Ahlakın Evrensel Kazanımları
3. İman, İbadet ve Ahlak İlişkisi
 - 3.1. İman-Ahlak İlişkisi
 - 3.2. İbadet-Ahlak İlişkisi

ÜNİTE III: İSLAM AHLAKININ ÖNGÖRDÜĞÜ MODEL İNSAN

1. İslam Ahlakında İyi ve Övülen Tutum ve Davranışlar
 - 1.1. İyilik ve Doğruluk
 - 2.2. Başkalarına Maddi Yardımda Bulunmak (İnfak)
 - 3.3. Namuslu Olmak (İffetini Korumak)
 - 4.4. Emanete Riayet Etmek
 - 5.5. Adil Olmak
 - 6.6. Kardeşlik
 - 7.7. Hoşgörü ve Bağışlama
 - 8.8. Olumsuzluklara Karşı Dayanma ve Direnme (Sabır)
 - 9.9. Alçakgönüllülük (Tevazu)

- 10.10. Sözünde Durmak
- 11.11. Görgülü Olmak
- 12.12. İnsanlara İyi Davranmak ve Güzel Söz Söylemek
- 13.13. Yardımlaşmak
2. İslam Ahlakında Kötü ve Yerilen Davranışlar
 - 1.1. Cimrilik
 - 2.2. İftira
 - 3.3. Yapılan İyiliği Başa Kakmak
 - 4.4. Başkalarını Çekiştirmek (Gıybet)
 - 5.5. Kendini Beğenmişlik (Kibir)
 - 6.6. Bozgunculuk (İfsat)
 - 7.7. Çekememezlik (Haset)
 - 8.8. Savurganlık (İsraf)
 - 9.9. Adam Öldürmek
 - 10.10. Yalan Söylemek
 - 11.11. Savurganlık (İsraf)
 - 12.12. Hırsızlık Yapmak
 - 13.13. İnsanları Küçük Düşürmek
 - 14.14. Gösteriş Yapmak (Riya)
 - 15.15. Zina ve Fuhuş
 - 16.16. Sarhoşluk ve Kumar
 - 17.17. Büyücülük ve Büyüye Başvurmak
 - 18.18. Rüşvet Almak ve Vermek

ÜNİTE IV: İSLÂM'IN TEMEL HAKLARA YAKLAŞIMI

1. Yaşama Hakkı
2. Sağlık Hakkı
3. Eğitim Hakkı
4. İnanma ve İbadet Hakkı
5. Özel Hayatın Gizliliği Hakkı
6. Ekonomik Haklar

ÜNİTE V: GÖREV VE SORUMLULUKLAR

1. Allah'a Karşı Görev ve Sorumluluklarımız
2. Peygamberimize Karşı Görev ve Sorumluluklarımız
3. Kendimize Karşı Görev ve Sorumluluklarımız
4. Aile Bireylerinin Birbirlerine Karşı Görev ve Sorumlulukları

- 4.1. Çocukların Anne-Babasına Karşı Görev ve Sorumlulukları
- 4.2. Eşlerin Birbirlerine Karşı Görev ve Sorumlulukları
- 4.3. Anne-Babanın Çocuklarına Karşı Görev ve Sorumlulukları
- 4.4. Aile Büyüklerine Karşı Görev ve Sorumluluklarımız
5. Yakın Akriba, Komşu ve Topluma Karşı Görev ve Sorumluluklarımız
6. Çevremize Karşı Görev ve Sorumluluklarımız
7. Devlete Karşı Görev ve Sorumluluklarımız
8. Mesleki Sorumluluklarımız
9. Adab-ı Muaşeret Kuralları

ÜNİTE VI : İSLÂM AHLAKINDA SEVGİ

1. Allah Sevgisi
2. Peygamber Sevgisi
3. İnsan Sevgisi
4. Anne-Baba Sevgisi
5. Hayvan ve Çevre Sevgisi
6. Bayrak ve Vatan Sevgisi
7. Şehitlik ve Gazilik

ÜNİTE VII : ÖRNEK ŞAHSİYETLERDEN DAVRANIŞ MODELLERİ

1. Ahmet Yesevi	: Hizmet Sevgisi
2. Yunus Emre	: Sevgi
3. Mimar Sinan	: Mesleki Sorumluluk
4. Mevlana	: Hoşgörü
5. Hacı Bektaş-ı Veli	: İnsan Sevgisi
6. Mustafa Kemal Atatürk	: Vatan Sevgisi

SİYER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Haftada 1 Saat)

GİRİŞ

Peygamberlik, dinin en temel öğelerinden biridir. Çünkü, vahiy peygamberler vasıtasıyla iletilmekte ve onların hayatı ile modellenmektedir. Bu anlamda, İslam dininde de Hz. Peygamber merkezi bir konuma sahiptir. İslam dininin ahlaki oluşumumuzdaki katkısını en üst seviyede gerçekleştirebilmek, din ile ilgili problemlerimize çözüm önerileri bulmak ve onu Kur'an'ın istediği şekilde modelleyebilmek için, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek kaçınılmazdır.

Siyer dersinde öncelikle Hz. Peygamberin hayatı kronolojik olarak verilmiş daha sonra onu nasıl örnek almamız gerektiği üzerinde durulmuş ve hayatından davranış modelleri verilmiştir.

GENEL AMAÇLAR

1. Hz. Muhammed'in vahiy gelmeden önceki hayatını ve özelliklerini kavrama.
2. Hz. Muhammed'in vahiyle birlikte başlayan peygamberlik görevinin niteliğini, vahiy ve tarihsel olaylar ilişkisi içerisinde açıklama,
3. Hz. Muhammed'in İslâmiyet'i insanlara ulaştırmada izlediği yöntemleri tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirme,
4. Hz. Muhammed'in hayatı ile ilgili bilgileri edinirken kişiliğini örnek alma,
5. Hz. Muhammed'in İslam Dinindeki konumu kavrama

ÖĞRENCİ KAZANIMLARI

Siyer dersi öğretim programını başarı ile tamamlayan her öğrenen;

1. Hz. Muhammed'in ailesini, çocukluk ve gençlik yıllarını bilir.
2. Hz. Muhammed'in vahiy gelmeden önceki hayatını, Kur'anikerim'in tespitlerini esas alarak yorumlar.
3. Hz. Muhammed'in vahiy gelmeden önceki bilgi, kültür ve ahlâk düzeyini Kur'anikerim'in tespitleri açısından değerlendirir,
4. Hz. Muhammed'in peygamber olmadan önce de toplumda saygın bir insan olduğunun farkında olur.

5. Hz. Muhammed'in vahyi iletmesiyle birlikte aldığı tepkileri ve Kur'anı kerim'in bu tepkilere getirdiği açıklamaları yorumlar.
6. Müslümanlara uygulanan sosyal baskıları açıklar.
7. Medine'ye göçü (hicret) hazırlayan sebepleri ve göçün mahiyetini yorumlar,
8. Hz. Muhammed'in Medine'deki ilk faaliyetlerinden biri olan Medine Sözleşmesi'nin, barış ve huzur ortamı sağlamadaki önemini yorumlar,
9. Hz. Muhammed'in yaptığı savaşların sebep ve mahiyetini yorumlar,
10. İslâmiyet'in yayılmasında Hz. Muhammed'e gelen elçilerin ve onun gönderdiği elçilerin önemini açıklar,
11. Veda Hutbesi'nin insan hakları bakımından değerini kavrar,
12. Hz. Muhammed'in üstün ahlâkını örnek alır,
13. Hz. Muhammed'in İslâm çağrısını yaymadaki başarısının sebeplerini açıklar,
14. Hz. Muhammed'in eğitimciliğini ve eğitim-öğretime verdiği önemi yorumlar.

UYGULAMAYLA İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

1. Dersin özelliği gereği üniteler işlenirken sıra gözetilmelidir.
2. Ünitelere ayrılan süre, konunun önemine ve öğrenenin düzeyine göre değişebilir.
3. Hz. Muhammed'i doğru tanımak, onun yaşadığı ortam ve koşulları en iyi şekilde değerlendirmekle mümkün olacağından ilk ünitenin bu özelliğine dikkat edilmelidir.
4. Hz. Muhammed'i tanıtırken Kur'an'ın ifadelerine dikkat çekilmeli ve ayetlerden örnek verilmelidir.
5. Hz. Muhammed'in örnek davranışları en doğru şekliyle sunulmalı, öğrenenin yorumlama yeteneğini ön plâna çıkarma yaklaşımı içerisinde olunmalıdır.
6. Öğrenenin, Hz. Muhammed'le ilgili, zihnindeki ön bilgiler dikkate alınmalı ve öğretim süreci içerisinde öğrenenlerde sağlıklı bir "Peygamber anlayışı"nın oluşturulmasını sağlayıcı yöntemler izlenmelidir.
7. Ders işlenirken gerekli olan araç ve gereçlerden (Harita, Kur'anıkerim Meali, görsel ve işitsel yayınlar vb.) faydalanmalıdır.
8. Hz. Muhammed'in örnek alınmasında öğretme-öğrenme sürecinde beceri ve davranış oluşturuvcu etkinliklere yer verilmelidir.

ÜNİTELER VE AÇILIMLARI

ÜNİTE I: PEYGAMBERLİK ÖNCESİ HZ.MUHAMMED

1. Hz.Muhammed'in Doğduğu Çevre
 - 1.1. Sosyal Hayat
 - 1.2. Kültürel Hayat
 - 1.3. Dini Hayat
2. Hz.Peygamber ve Ailesi
 - 2.1. Doğumu
 - 2.2. Çocukluk Yılları
3. Gençlik Çağı ve Sosyal İlişkileri
 - 3.1. Hz. Muhammet'in Sosyal İtibarı
 - 3.2. Seyahatleri
 - 3.3. Erdemliler Birliğine Katılım
 - 3.4. Kabe Hakemliği
 - 3.5. Ticaretle Uğraşması
4. Hz.Hatice ile Evliliği ve Çocukları
5. Kur'anikerime Göre Vahiy Öncesinde Hz.Peygamber

ÜNİTE II: HZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİ: MEKKE DÖNEMİ

1. Peygamberliğin İlk Yılları
 - 1.1. İlk Vahiy
 - 1.2. Vahyin Kesintiye Uğraması
 - 1.3. Vahyin Yakın Çevreye Ulaştırılması ve İlk Müslümanlar
 - 1.4. Vahyin Yaygınlaştırılması
 - 1.4.1. Hz.Hamza ve Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu
2. İlk İslâm Topluluğunun Dayanışması ve İlişkileri
3. Hz. Muhammet'e Yöneltilen Eleştiriler; Gösterilen Tepkiler ve Kur'anı kerim'in Cevabı
 - 3.1. Mecnun, Kâhin, Sihirbaz, ve Şair Olduğu İddiaları
 - 4.1. Söylediklerinin İnsan Ürünü Olduğu İddiası
 - 5.1. Vahiy Alacak Özelliklerde Görülmemesi
 - 6.1. İnanmayanların Mucize İstekleri
4. Müslümanlara Uygulanan İşkenceler, Sosyal Baskılar
 - 1.1 Baskı Uygulamaları ve Habeşistan'a Göç
 - 2.2 Mekke Halkının İnananları Boykotu
 - 3.3 Boykotun Sonu ve Hüzün Yılı
 - 4.4 Taif'e Yolculuk

5. Gece Yolculuğu (İsra)
6. Medinelilerle Görüşme ve Akabe Antlaşmaları
7. Medine'ye Hicret
 - 1.1. Medine Yolculuğu
 - 2.2. İlk Mescid
 - 3.3. İlk Cuma ve İlk Hutbe
 - 4.4. Hicretin Sosyal, Kültürel ve Tarihi Yansımaları

ÜNİTE III: HZ.MUHAMMED'İN PEYGAMBERLİĞİ: MEDİNE DÖNEMİ

1. Hz. Muhammed'in Medine'deki İlk Etkinlikleri
 - 1.1 Hicretten Önce Medine'deki Durum ve Hz.Muhammed'in Coşku ile Karşılması
 - 1.2 Peygamber Mescidinin İnşası ve Sosyal Fonksiyonu
 - 1.3 Müslümanların Kardeş İlân Edilmesi
 - 1.4 Toplumsal Düzenlemeler ve Barışın Tesis Edilmesi
2. Müşriklerle İlişkiler
 - 2.1. Müşriklerle Yapılan Savaşlar
 - 2.2. Barış Dönemi : Hudeybiye Antlaşması
3. Yahudilerle İlişkiler
4. Hıristiyanlarla İlişkiler
5. Mekke'nin Fethi
6. Evrensel Çağrının Elçileri
7. Veda Haccı, Veda Hutbesi ve Evrensel Mesajlar
8. Hz.Muhammed'in Vefatı

ÜNİTE IV: HZ.MUHAMMED'İN KİŞİLİĞİ VE ÖRNEKLİĞİ

1. Kur'anıkerim'de Hz.Muhammed
 - 1.1. İnsani Yönü
 - 1.2. Peygamberlik Yönü
2. İslam'ı Anlamada Hz. Muhammed'in Örnekliliği
 - 2.1. İbadetlerin Yapılmasında Örnekliliği
 - 2.2. İnsan Davranışlarında Örnekliliği
 - 2.3. Hz. Muhammed'i Nasıl Örnek Almalıyız (Taklit Etme mi? Modelleme mi?)
3. Hz.Muhammed'in Örnek Ahlakı
 - 3.1. Güvenilir Olması
 - 3.2. Sabırlı Olması

- 3.3. Zamanı İyi Kullanması
- 3.4. İstişare Yapması
- 3.5. Davasına Bağlılığı
- 3.6. İnsan Ayrımı Yapmaması
- 3.7. Adaletli Oluşu
- 3.8. Hoşgörüsü

ÜNİTE V: HZ.PEYGAMBERDEN DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

1. Eş Olarak Hz.Muhammed
2. Baba Olarak Hz.Muhammed
3. Dede Olarak Hz.Muhammed
4. Komşu Olarak Hz.Muhammed
5. Akraba Olarak Hz.Muhammed
6. Arkadaş Olarak Hz.Muhammed

ÜNİTE VI: EĞİTİMCİ OLARAK HZ. MUHAMMED

1. Öğretmen olarak gönderilmesi
2. Okuma-Yazmaya Verdiği Önem
3. Kadınların Eğitilmesine Verdiği Önem
4. Eğitim ve Öğretim İlkeleri

BÖLÜM III

ÖĞRETİMİ PLANLAMA, DÜZENLEME VE ÖRNEK DERS İŞLERİ

Giriş

Yüzünden okuyanlar için Kur'an Kursları Öğretim programının bu bölümünde Kur'an Kursu Öğreticilerinin öğretim programının yaklaşımını daha iyi anlayabilmeleri ve öğrenme-öğretme sürecini etkin ve verimli hale getirebilmeleri amacıyla Kur'an-ı Kerim, İtikat, İbadet, Ahlak ve Siyer derslerinden örnek işlenişler verilmiştir. Ancak, örnek işlenişlerden önce Kur'an Kursu Öğreticilerinin öğretim programının bütün aşamalarında bu örnek işlenişlere göre etkinlikler düzenleyebilmeleri için de planlama ile ilgili bazı teorik bilgiler sunulmuştur.

Planlama ve Amacı

Öğretimde planlama, öğreticinin herhangi bir öğretim etkinliğini uygulamaya başlamadan önce, o etkinlikle ilgili olarak öğrencilere hangi bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandıracığını ve bunları nasıl gerçekleştireceğini belirlemesine yönelik olarak yürüttüğü sistemli bir çabadır. Genel olarak plan, gerçekleştirilecek bir öğretim etkinliğinin önceden tasarlanmasıdır. Plan öğretmenlere sınıfta neyi, niçin, ne zaman, nasıl ve ne kadar yapacağını gösteren bir taslaktır. Bu nedenle, plan, öğreticilere, hangi öğretim etkinlikleri için hangi strateji, yöntem ve teknikleri, hangi öğretim materyallerini kullanmaları gerektiğini belirlemelerine yardım eder.

Denilebilir ki, bir öğreticinin plan yapmasının temel amacı, sınıftaki öğretim etkinliklerini daha etkili ve verimli hale getirmektir. Çünkü, öğrenenlere sağlanacak iyi bir öğretim, ancak iyi bir planlama sonucunda gerçekleşebilir. Dolayısıyla, öğretim için hedeflenen amaçlara mümkün olduğu kadar en kısa yoldan, en az maliyetle en kısa zamanda ve en etkili bir biçimde ulaşabilmek için, bütün öğretim etkinliklerinin önceden planlanması şarttır. Çünkü, plan, bir öğreticinin herhangi bir ders süresince öğrencilerle ne tür etkinliklerde bulunacağını gösteren bir rehberdir. Ayrıca, öğretimde plan yapmak eğitsel yönden olduğu kadar yasal olarak da gereklidir.

Planlama Süreci

Öğretim etkinliklerinin planlanması süreci çeşitli aşamalardan oluşur. Genel olarak bu aşamaları, amaçların belirlenmesi, içeriğin seçimi, öğretim sürecine

ilişkin kararlar ve değerlendirme sürecine ilişkin kararlar olmak üzere dört başlık altında toplamak mümkündür.

Öğretim etkinlikleri planlanırken, bir öğreticinin ilk olarak yapması gereken, öğretim amaçlarını tespit etmektir. Diğer bir ifadeyle, her öğretici kendisine öğretimde “Nereye gitmek istiyoruz?” sorusunu yönelterek, söz konusu bir öğretim etkinliği ile öğretimde hangi amaçları hedeflediğini belirlemesi gerekir. Dolayısıyla, bu aşamada öğretici, uygulanacak öğretim etkinliği sonucunda öğrenenlerde meydana getirmek istediği bilgi, beceri, tutum ve davranış değişikliklerinin neler olacağını ve bu değişikliklerin hangi düzeylerde olacağını tespit eder.

İkinci olarak, her öğretici kendisine “Hedefe varmak için ne yapacağız?” sorusunu yönelterek, söz konusu öğretim etkinliğinde hangi içeriğin veya bilgi kategorilerinin işleneceğini ve öğrenenlerin hangi öğrenme yaşantılarını geçireceklerini belirlemelidir. Bunun için öğreticinin, öncelikle belirlenen konuya veya etkinliğe ilişkin olarak öğrenenin düzeyini tespit etmesi gerekir. Bu, öğretimde “neredeyiz?” sorusuna verilecek bir cevaptır. Başka bir ifadeyle, öğretmenler, sınıfta yeni bir öğretim etkinliğine geçmeden önce, öğrenenlerin söz konusu konu ile ilgili olarak neler bildiklerini ve hangi ön öğrenmelere sahip olduklarını belirlemeleri gerekir. Bu çaba, öğretmenlere, söz konusu olan öğretim etkinliklerini nereden başlatıp nerede bitireceklerine dair bir ipucu sağlar. Öğrenenin seviyesi, söz konusu konuyla ilgili olarak hazırlanmış bir test uygulanarak veya öğrenenlere çeşitli sözlü sorular yöneltilerek tespit edilebilir.

Üçüncü olarak her öğretici kendisine “hedefe nasıl varacağız?” sorusunu yönelterek, söz konusu olan öğretim etkinliğini uygulayabilmesi için hangi öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanacağını ve hangi öğretim materyallerinden yararlanacağını belirlemesi gerekir.

Son olarak ise öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi gerekir. Değerlendirme, öğretimde “ne kadar?” sorusuna aradığımız cevaptır. Diğer bir deyişle değerlendirme, planlanan bir öğretim etkinliği ile öğrenenler için hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının ve ulaşıldı ise ne kadarına hangi düzeyde ulaşıldığının anlaşılmasına yönelik olarak gerçekleştirilen bir süreçtir.

Öğreticinin öğretim etkinliklerinin planlanması sürecinde bireye görelilik, hayatilik, yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, açıklık ve ekonomiklik gibi öğretim ilkelerine de uyması gerekir.

Öğretim Etkinliklerinde Planlı Çalışmanın Faydaları

Eğitim-öğretimde planlı çalışmanın bir çok faydaları vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Öğretimin planlanması, öğreticinin, eğitim-öğretimde neyi, niçin ve nasıl okutacağını düşünmesini sağlayarak verimi artırır.
- Konuların ne kadar ve ne zaman süre içinde işleneceğinin zaman sırasına göre düzenlenmesini, ayrıca, programların süresi içinde tamamlanmasını sağlar.
- Planlı çalışma öğretici ve öğrenenleri dağınıklıktan kurtarır, onlara güven kazandırır.
- Amaçları gerçekleştirecek en uygun strateji, yöntem, teknik ve öğretim materyallerinin belirlenmesini, derslere hazırlıklı girilmesini sağlar. Planlama, öğrenenlerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre yetiştirilmesini sağlar.
- Planlı çalışma, eğitim-öğretim değerlendirilmesinin sağlam ve güvenilir olmasını sağlar.
- Öğretici ve öğrenenlere düzenli ve birlikte çalışma alışkanlığı kazandırır.
- Eğitim faaliyetlerinde düşünceye açıklık kazandırır.

Plan Yapmanın İlkeleri

Plan yapılırken göz önünde bulundurulması gereken bazı temel ilkeler vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Plan, eğitim-öğretim amaçlarına uygun olmalıdır.
- Plan, öğretim programlarına göre şu şekilde olmalıdır:
 - a- Programda belirtilen konular tespit edilmelidir.
 - b- Konuların işlenişinde kullanılacak strateji, yöntem, teknik, öğretim materyalleri vb. göz önünde bulundurulmalıdır.
- Her plan, belli bir süreyi kapsamalıdır.
- Plan, öğretimin seviyesine, konuya, öğretim dalına ve amacına uygun olmalıdır.

Plan Çeşitleri

Plan çeşitleri yıllık plan, ünite planı ve günlük plan olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Günlük plan da kendi içinde ders planı, gezi-gözlem planı ve deney planı olmak üzere yine üçe ayrılmaktadır.

Yıllık Plan

Yıllık plan, kısaca, bir öğreticinin bir eğitim-öğretim yılı süresince işleyeceği bütün konuları ve her konu için ayrılan süreyi belirten bir taslaktır. Yıllık plan, bir anlamda, bir öğretim yılı süresince gerçekleştirilecek bütün öğretim etkinliklerinin ve faaliyetlerinin önceden tasarlanmasıdır. Dolayısıyla, yıllık plan, öğreticinin bir öğretim yılı içerisinde ders vermekle yükümlü olduğu sınıflarda, öğretim programı uyarınca belli üniteleri veya konuları hangi aylarda, yaklaşık olarak ne kadar sürede işleyeceğini gösteren ve öğretici tarafından hazırlanarak ders yılı başında kurs yönetimine verilen bir taslaktır. Yıllık plan hazırlanırken öğretici planı kendi başına ya da aynı dersi okutan diğer öğretmenlerle birlikte yapabilir.

Yıllık plan hazırlanırken yazılması gereken hususları bir örnek üzerinde göstereyim.

Yıllık planların I. Bölümünde öğretim yılı, Kursun adı, dersin adı ve sınıflar yer almakta ve bunlara ilişkin bilgiler, kurumların özelliklerine göre farklılık göstereceği için standart bir uygulamaya gidilmesi söz konusu değildir. Ancak II. Bölümün hazırlanmasında ortak noktalarda birleşmekte yarar görülmektedir.

- **Süre:** Süre kısmı yazılırken, bir öğretim yılında haftalık ders saati toplamına göre aylar ve yarıyıl esasına göre toplam kaç saat ders işleneceği tespit edilir. Bu tespit yapılırken; tatil, bayram ve diğer özel günleri belirlenerek çalışma takvimi hazırlanır. Yıllık planda aylara göre haftalık çalışma süreleri gösterilir.
- **Konular:** Konular yazılırken bir yılda yapılacak toplam ders saatine göre konuların işleme süreleri dikkate alınır, ay ve haftalara göre dağıtım yapılır ve sadece konu başlıkları yazılarak bu kısım doldurulur.
- **Amaçlar:** Amaçlar ya da hedefler yazılırken öğretim programlarında yer alan amaç ifadelerinin konuya uygun olanlarının yazılmasına dikkat edilmelidir. Yıllık planlarda sadece amaçların yer alması, ünite ve ders planlarında da hem amaçların hem de davranışların yazılması daha uygun görülmektedir. Amaç ve davranış ifadelerinin uzun olması durumunda özellikle ünite ve günlük planları hazırlarken kodlamaya gidilebilir.

- **Strateji, Yöntem ve Teknikler:** Bu bölüme öğreticinin öğretme-öğrenme sürecinde kullanacağı strateji, yöntem ve teknikler yazılır.
- **Kaynak, Araç, Gereç:** Bu bölüme işlenen derslere kaynaklık edecek kitap, kişi ve teknolojik araçların adı yazılır. Ayrıca bu bölüme kullanılacak araç ve gereçler yazılmalıdır. Bu araçlar, resimler, posterler, sabit filmler ve slaytlar olabileceği gibi kaset-çalar, video ve bilgisayar programları da olabilir.
- **Deney-Gezi-Gözlem:** Konular işlenirken yapılması düşünülen gezi ya da gözlem çalışmaları varsa bunların yazılması gerekir.
- **Diğer öğretmenlerle İşbirliği:** Konuların işlenmesinde ve öğrenenlere kazandırılacak davranışların tutarlılığı açısından ayrıca program hedeflerinin kaynaşıklığı ve kullanışlılığı açısından konuları işlerken diğer öğretmenlerle de işbirliği yapmakta fayda vardır.
- **Ödev ve Konusu:** Öğrenenlere işlenecek konularla ilgili ödev verilmesi, öğrenilenlerin pekiştirilmesi, tekrar edilmesi ve uygulanması açılarından önemli görülmektedir. Ancak, bu ödevlerin uzun olmamak şartıyla belirli zaman aralıklarıyla verilmesi, mutlaka bir ya da birkaç örnekle ödevlerin nasıl yapılacağıının açıklanması ve son olarak da yapılan ödevlerin sınıfta kontrol edilmesi gerekir.

Yıllık Plan Örneği

Aşağıda bir yıllık plan örneği verilmiştir.

Yıllık Plan (Örnek)

Bölüm : I

Öğretim Yılı :/...../200.../...../200...
Kursun Adı :
Dersin Adı :
Sınıflar :

Bölüm : II

Ay	Hafta Saat	Konular	Amaçlar	Yöntem ve Teknikler	Kaynak Araç-Gereç	Deney Gezi Gözlem	Diğer Öğreticilerle İşbirliği	Ödev ve Konusu	Yazılı Değerlendirme	Düşünceler
Eylül										
Ekim										
Kasım										
Aralık										
Ocak										
Şubat										
Mart										
Nisan										
Mayıs										
Haziran										

Bölüm : III

Kur'an Kursu Öğreticisinin
Adı, Soyadı, imzası

Uygundur,/...../.....
İmza-Mühür
Kurs Yöneticisi

Ünite Planı

Ünite planı, öğreticinin gözetimi ve denetimi altında, öğrenenlere belirli bir süre içinde ve eğitim amaçlarına uygun olarak birtakım bilgi, beceri ve anlayışları kazandırmayı öngören, belli bir konu ya da sorun çevresinde düzenlenmiş türlü etkinlikleri, öğrenme yaşantılarını ve değerlendirme çalışmalarını kapsayan ayrıntılı plandır. Ünite planları uygulama ile daha yakından ilgili olduğu için yıllık plana göre daha ayrıntılıdır. Öğrenenlerin neyi, niçin, hangi yollarla öğreneceklerini bilmeleri bakımından bu planın hazırlanmasında olabildiğince etkinliklere öğrencilerin de katılmasına özen gösterilmelidir. Ünite planı hazırlanırken dikkat edilmesi gereken hususları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Ünite planı, yıllık plandan alınmış bir konu üzerinde yapılmalıdır.
- Ünite planı, yıllık planda da belirtilen belli bir süreyi içermelidir.
- Ünite planı, belli bir konuya ait amaçları (yani ünitenin sonunda öğrenenlere kazandırılması öngörülen bilgi, beceri, tutum ve davranışları) içermelidir.
- Ünite planı, belli bir konunun işlenmesinde faydalanılacak kaynakları ve araç-gereçleri belirtmelidir.
- Ünite planı, belli bir konunun işlenmesinde uygulanacak öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini belirtmelidir.
- Ünite planı, belli bir konunun işlenmesinde uygulanacak gezi, gözlem ve deney gibi etkinlikleri belirtmelidir.
- Ünite planı, belli bir konuya ilişkin olarak yapılacak ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini detaylandırmalıdır.
- Ünite planı, planın işlenişine ilişkin görüşleri belirtmelidir.

Aşağıda bir Ünite Planı örneği verilmiştir.

Ünite Planı (Örnek)

Bölüm : I

...../...../200...

Ünitenin Adı ve Numarası	
Sınıf	Süre

Bölüm :II

Amaçlar	Ünitenin Bölümleri	Uygulanacak Yöntem ve Teknikler	Kaynak, Araç ve Gereçler	Gezi, Gözlem, Deney, Ödev vb.

Bölüm : III

Değerlendirme:
.....
.....

Bölüm :IV

Planın İşlenişine İlişkin Görüşler:
.....
.....

Öğreticinin
Adı, Soyadı
İmzası

Günlük Plan

Bir ya da birkaç ders saatinde işlenecek konunun ana çizgilerini, bu konuya ilişkin deneyleri, tartışma sorularını, ödevleri, uygulama çalışmalarını, ders araç ve gereçlerini içine alan ve önceden ilgili öğretmenlerle hazırlanan plana, günlük plan denir. Kısaca, belli ders saatleri içerisinde gerçekleştirilmesi planlanan öğrenme-öğretme etkinliklerinin tasarlanmasıdır. Bu nedenle, hazırlanacak olan günlük plan, yıllık plan ve ünite planlarıyla uyum içinde olmalıdır.

Günlük Planın yapılmasının nedenleri

Günlük plan;

1. Eğitim-öğretimde ortak konulara ve etkinliklere yönelmeyi sağlar.
 2. Eğitim-öğretim konularının içeriği ile etkinliklerin mantıklı olarak sıralanmasını sağlar.
 3. Üzerinde önemle durulacak noktaları belirler.
 4. Zamanın verimli olarak kullanılmasına imkan sağlar.
 5. Yapılan çalışmaları belgelerir.
 6. Değerlendirme için temel oluşturur.
 7. Dersler ve konular arasındaki ilişkileri gösterir.
 8. Derslerde sürekliliği sağlar.
- En uygun strateji, yöntem ve teknikleri tespit etme imkanını sağlar.

Ders, Gezi-Gözlem ve Deney Planları

Ders, gezi-gözlem ve deney planları, günlük planların birer parçasıdır. Ders planı, örneğin, belli bir derste işlenmesi tasarlanan belli bir konu veya konuların öğretimini gerçekleştirmek için gerekli öğrenme yaşantılarının düzenlenmesidir. Bu nedenle, her ders için ayrı bir ders planı yapılır. Gezi-gözlem planı ise, işlenecek bir konu ile ilgili belli bir inceleme, gezi veya gözlem faaliyetinin önceden planlanmasıdır. Aynı şekilde, bir deney planı da, bir konu ile ilgili gerçekleştirilmesi planlanan bir deneyin aşamalarının önceden belli bir forma dökülmesidir. Günlük planlar ders planlarının birleşiminden oluştuğu için burada daha çok bir ders planı nasıl hazırlanır onun üzerinde durulmuştur.

Bir öğreticinin her şeyden önce bir dersin planını yapmayı bilmesi, dersinde bu planı uygulayıp değerlendirmesi gerekir. Bunları yapabilmesi için de öğreticinin "ders nedir?" sorusunun cevabını vermesi gerekir. Bu sorunun cevabı bir cümlelik bir tarifile sınırlandırılmayacak kadar kapsamlı olduğundan, bir derste bulunması gereken özelliklerin belirtilmesi daha doğru olacaktır. Bu özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Her ders bir bütün olmalıdır.
- Her ders yeni bir şeyler öğretmelidir.
- Her dersin bir uygulama alanı olmalıdır.
- Her ders öğrenenlerin ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.
- Her dersin başlangıcı, sunumu ve sonucu olmalıdır.
- Her ders ölçülebilir standart bir başarı gerektirmelidir.
- Her ders bir önceki dersin devamı bir sonraki dersin başlangıcı olmalıdır.

Ders Planı Hazırlarken Dikkat Edilecek Hususlar/ Öğrenme-Öğretme Sürecinin Düzenlenmesi Aşamaları

Öncelikle o gün anlatılacak dersin hedef ve hedef davranışları/kritik davranışlar ders öncesi hazırlıklarda tespit edilmeli, bu hedef ve davranışlara uygun içerik belirlenmeli ve sonra bu davranışları, belirtilen süre içinde her öğrenene kazandıracak eğitim durumları aşamalı olarak belirlenmelidir.

Öğretme-öğrenme ortamı düzenlenirken eğitim sisteminin tüm öğelerini de bilmek gerekir. Bu öğeler aynı zamanda sistemin değişkenlerini içerirler. Değişkenlerin her biri sistemin çıktılarını etkiler. Bir eğitim durumunda, davranışlar öğrenene kazandırılırken aşamalı sıraya uyulması; ipucu, düzeltme, dönüt ve pekiştiricilerin uygun yer ve zamanda kullanılması; öğrenenin katılımının sağlanması; uygun öğrenme-öğretme strateji, yöntem ve teknikleriyle akıl yürütmelerin iç içe düzenlenmesi gerekir. Tüm bu öğeler günlük ders planında adım adım gösterilmelidir.

Öğrenme-öğretme ortamı düzenlenirken şöyle bir sıra takip edilebilir:

1. **Dikkat Çekme:** Bir dersin işlenişinde ilk basamak öğrenenin dikkatini çekmektir. Öğretici ders başında öğrenenlerin dikkatini konuya ve kazandırılacak davranışlara çekmek için olgu, anı, espri, fıkra, şarkı gibi etkinliklerden bir ya da birkaçını kullanabilir. Olgu, anı, espri, fıkra ve şarkı gibi etkinlikler, hem konu ve kazandırılacak davranışlarla hem de öğrenenlerin yaşına, cinsiyetine, psikolojisine ve sahip olduğu kültürel değerlere uygun olmalı; bunlara ters düşen etkinliklere yer verilmemelidir. Ayrıca bu basamakta yanıtı olmayan, fakat konu ve davranışlarla ilgili olan sorular da öğrencinin dikkatini çekmek için kullanılabilir.

Hedeflerin düzeyine göre dikkat çekilmelidir. Örneğin, eğer hedef davranışlar bilgi düzeyinde ise, anı, fıkra, öykü, masal, günlük bir olay (2-5 dakikalık) anlatılabilir. Bunlar yukarıda belirtilen ilkelere uygun olmalıdır. Hedef davranışlar kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerinin birinde ise, bu kez hedef davranışlarla ilgili açıkçulu (nedenli, niçinli, nasıllı vb.) bir soru sorulabilir. Bu tür bir soru sorulduktan sonra, öğretmen 1-2 dakika süre vermeli ve isteyen öğrenenlere söz hakkı vermelidir. Cevaplar üzerinde hiçbir açıklama ya da "doğru, yanlış" gibi ifadeler kullanmamalıdır. Tüm bu etkinliklerden sonra, öğretici sınıfa "bu soruya verdiğiniz cevapları unutmayın. Dersin sonunda bu soruyu size tekrar soracağım. Bu derste öğrendiklerinizle bu soruyu cevaplayabilirsiniz." demelidir.

Eğer hedef davranışlar kavrama düzeyinin üstünde ise, bu kez dikkati çekme hedef davranışlarla ilgili kısa bir öykü, günlük ya da tarihî bir olay anlatılmalı; fakat bunlar en ilginç yerlerinde kesilmelidir. Konunun en can alıcı, heyecanlı yerinde öykü, olay vb. kesip öğretici "Bundan sonra ne olabilir, niçin?" gibi soruları sınıfa yöneltmelidir. Sorudan sonra yine 1-2 dakika öğrenenlere düşünmeleri için süre verilmeli, bu sürenin sonunda cevap vermek isteyenlere söz hakkı verilmelidir. Cevapların doğruluğu ve yanlışlığı konusunda öğretici yine hiç bir açıklamada bulunmamalıdır. Bu işlemler sonunda öğretici, bu öykünün veya olayın sonunu dersin sonunda tamamlayacağım. Ancak ben sonunu anlatmadan önce bu derste öğreneceklerinizle sonucu kestirebilecek, açıklayabilecek, ilkeleri bulabilecek ve değerlendirebileceksiniz" demelidir.

Bir başka dikkati çekme ise, dramatizasyon, oyun, rol yapma vb. etkinliklerle yapılabilir. Bu etkinlikler beş dakikayı geçmemeli ve hedef davranışlarla ilgili olmalıdır. Bunlar sunulurken, yukarıda belirtilen durumlardaki sıra ve etkinliklere uyulmalıdır.

Dikkati çekmenin bir diğer türü de olumsuz olanıdır. Kazandırılacak hedef davranışlarda; öğrenenin bir kurala uymaması durumunda bundan kendisi zarar göreceksiniz o zaman bu ilke üzerinde öğrenenin dikkati çekilmelidir.

Eğer hedef davranışlar, diğer davranışların ön koşulu ya da önemli ise, bu durumda öğretici "bunlar çok önemlidir. Öğrenemezseniz, bundan sonraki davranışları yapamazsınız. Bu nedenle, bu derste öğreneceklerinizi yazılı ve sözlüde sorarım." demelidir. Yazılı ve sözlüde de bu hedef davranışlarla ilgili soruları sormalıdır.

2. **Güdüleme, İstekli Kılma:** Bir dersin işlenişinde ikinci basamak güdülemedir. Hangi konu olursa olsun, öğrenenlerin niçin öğrenmek zorunda oldukları bir tartışma ortamı açılarak öğretici ve öğrenenlerle birlikte ortaya konulabilir. Bu güdüleyici tartışma ortamının başlaması için öğretici ilk girişi yapabilir. Öğrenenlerin öğrenme isteklerini güdülemek için öğretici, bu davranışların bir sonraki derste nasıl işe yarayacaklarını ya da yaşamlarında mutlu ve başarılı olmaları için neden gerekli olacağını örneklerle gösterip vurgulayabilir. Her örnek olay, davranışlarla ve öğrenenin hazırbulunuşluk düzeyiyle ilgili olmalıdır. Bu örnek olaylar öğrenen için güçlü birer güdüleyici olabilirler. Örnekler başarılı kişilerin yaşamlarından, anılarından seçilebilir. Örneğin, dinde niçin sabra önem verildiği bunun yaşamımızda başarılı ve mutlu olmamızdaki katkısı yine Kur'an'dan Eyyüp kıssası anlatılarak verilebilir.

3. **Gözden Geçirme:** Bir dersin işlenişinde üçüncü basamak gözden geçirmedir. Derste kazandırılacak hedef ve hedeflerle ilgili davranışlar bu basamakta öğrenenlere sunulur. Yani hedef davranışların neler olduğu söylenir; çünkü böyle bir tutum, öğrenme için yol gösterici bir harita olarak görülebilir. Ayrıca neyi nasıl kazanacakları konusunda öğrenenlerin bilgi sahibi olmaları, onların kafasındaki şüpheleri ortadan kaldıracığı için dersin kolayca işlenmesine katkıda bulunabilir. Üstelik öğrenenler ders sonunda kendilerinden beklenenlerin neler olduklarını bildikleri zaman, dersi daha dikkatlice izleyebilirler; kazandırılan davranışlar daha da kalıcı izli olabilir.

4. **Geçiş:** Dersin geliştirme bölümüne girmeden önce ya da bu bölümünde, yani davranışların kazandırılması sırasında öğretici tarafından düzenlenmiş olgu, olay, anı, levha, tablo vb. öğretim araçlarının sunulduğu, açıklamaların yapıldığı basamaktır.

Derse geçiş hedef davranışlara göre düzenlenmelidir. Örneğin bir önceki ders, bir sonraki dersin hedef davranışlarının ön koşulu ise, bir önceki derste kazandırılan hedef davranışların hatırlatılmasıyla geçiş yapılabilir. Bunun için öğreticinin "bir önceki derste öğrendiklerimiz, bu ders için gereklidir. Bu nedenle, geçen derste öğrendiklerimizi tekrarlamak zorundayız. Şimdi size geçen derste öğrendiklerimizle ilgili sorular soracağım" demesi ve o dersin hedef davranışlarıyla ilgili olanları sınıfa yöneltmesi; cevap alması; eksiklikleri tamamlaması; yanlışları düzeltmesi gerekir.

İkinci tür derse geçiş; hedef davranışlar kavrama ve daha yukarı düzeylerde ise, şöyle düzenlenebilir: Öğretici bir metin, örnek olay, film vb. öğrenenlere sunmalıdır. Onlara metni, örnek olayı okumaları için belli bir zaman vermelidir. (en

fazla 4-5 dakika) Bu sürenin sonunda öğretici "metni, örnek olayı okudunuz. Şimdi size bazı sorular soracağım. Cevaplarını okuduğunuz metne göre vermelisiniz." demelidir. Sınıfı arkaya yaslatmalı ve soruları sormalıdır.

5. Geliştirme Bölümü: Belli bir konu alanında belli bir sürede kazandırılacak davranışların her bir öğrenene mal edilmesi için yapılan her türlü yerinde ve tutarlı etkinliği kapsar. Bu basamakta yapılacak her türlü etkinlik hem kazandırılacak davranışa hem öğrenenin yaşına, cinsiyetine, psikolojisine, değerlerine hem de eğitim biliminin ilkelerine uygun olmalıdır. Bu bölümde şunlar bulunmalıdır:

- a. Öğrenene sorulacak sorular ve onlardan beklenen doğru cevaplar önceden belirlenmelidir. Bu sorular ve cevaplar kazandırılacak davranışa ve öğrenenin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmalıdır.
- b. Eğer öğrenenden doğru cevap gelmiyorsa, verilecek ipuçları (yan sorular, olgu, olay, anı, resim, tablolar vb.) belirlenmelidir.
- c. Eğer öğrenenden yarım yamalak ya da eksik cevaplar geliyorsa, yapılacak düzeltme ve dönütler belirlenmelidir.
- d. Doğru yanıtlayan öğrenenlere verilecek pekiştireçler tespit edilmelidir.
- e. Öğrenenin derse katılımı sağlanmalıdır.
- f. Kazandırılacak davranışlarla ilgili araç-gereç ve kaynak kişi sınıfa getirilmeli, yeri gelince sırasıyla kullanılmalıdır.
- g. Kazandırılacak davranışa uygun öğrenme ve öğretme yöntemi kullanılmalıdır. Davranışın düzeyi ile bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezgisel alana ait oluş durumuna göre kullanılacak öğrenme-öğretme yöntemi de değiştirilmelidir.
- h. Zaman hedef davranışlara, öğrenenlerin hazırbulunuşluk düzeyine göre olmalıdır.
- i. İçerik somuttan soyuta, kolaydan zora, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, yakın çevre ve zamandan uzağa, birbirinin ön şartı oluş özelliklerine göre sıralanmalıdır.
- j. Her dersin sonunda biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik değerlendirme yapılmalıdır. Bu değerlendirmede, öğrenene not verilmemelidir. Öğrenenin öğrenme güçlüklerini, eksiklerini belirlemek, bu güçlükleri gidermek, eksikleri tamamlamak için bu tür değerlendirme yapılır.
- k. Ders işlenirken hangi tür akıl yürütme süreçlerinin kullanılacağı tespit edilmeli ve plan buna göre düzenlenmelidir. Bu tür akıl yürütmeler hedef davranışlarla ilgili olmalıdır.

1. Eğitim durumunda beş öğrenme-öğretme etkinliği bir arada bulunmalıdır. Bunlar sırasıyla, dinleme, görme, tartışma, yapıp-gösterme ve başkasına öğretmedir. Öğrenen önce dinleyecek, sonra görecek, öğrendikleri üzerinde tartışacak, öğrendiklerini yapıp gösterecek, yani uygulayacak, daha sonra da başkasına öğretecektir; çünkü bunları yapınca öğrendiklerinin %90'ını unutmaz ve kullanır.

6. **Özet:** Özetler değişik zamanlarda yapılabilir. Eğer davranışların hepsi bilgi düzeyinde ise, bilgi vermek amacıyla her yardımcı nokta (düşünce) açıklandıktan sonra özetlemeye gidilebilir. Yok eğer hedefler değişik düzeylerde ise, her hedef kazandırıldıktan sonra bir ara özet yapılabilir. Ara özetlerde yardımcı noktalar söylenmelidir. Dersin sonundaki özetler, tüm yardımcı noktalar açıklandıktan sonra yapılmalıdır. Son özetle ana nokta söylenmelidir.

7. **Tekrar Güdüleme-Tekrar İstekli Kılma:** Tekrar güdüleme basamağındaki amaç, öğrenenlerin derse ve öğrendiklerine karşı ilgilerinin devamını sağlamaktır. Ayrıca, bir önceki derste öğretilen davranışlar, bir sonraki ders için ön şart ise, bu basamak daha da önemli olabilir; çünkü bir önceki derste öğrenilen davranışlar, bir sonraki derste öğretilecek davranışların öğrenilmesinde kolaylık sağlayacaktır.

8. **Kapanış:** Pek çok eğitimci için bir dersin planlanmasında en zor basamak kapanıştır. Bu basamakta öğretici dikkat çekme basamağında sorduğu açık uçlu soruyu tekrar sormalıdır. Anlattığı örnek olayın sonunun ne olduğunu gündeme getirmeli, aldığı cevaplara göre örnek olayın sonunu tamamlamalıdır. Eğer bu soruların cevapları öğrenenlerce hâlâ verilemiyorsa, ipucu, dönüt ve düzeltme kullanılmalı, yine cevap yoksa eğitim durumunu yeniden düzenlemelidir.

Kapanış nasıl yapılırsa yapılsın, öğretici öğrenenlere teşekkür etmeli, "iyi dersler, iyi günler, iyi tatiller" vb. gibi ifadelerle hitap etmeli; "Anlatamadığım yer varsa, ben şu gün ve saatlerde kurstayım. Gelin bana sorun, anlatırım." demelidir. Öğretici, "Ders bitti, gidebilirsiniz." gibi ifadelerden kaçınmalıdır.

9. **Değerlendirme Bölümü:** Burada öğretici, öğrenene kazandırmayı amaçladığı hedef davranışların her biriyle ilgili en az bir soru sormalıdır. Dersin bitmesine 5-10 dakika kala, biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük bir değerlendirme yapmalı ve öğrenenlere not vermemelidir. Aldığı sonuçlara göre ders planında gerekli düzeltmelere gitmelidir. Bu basamakta sınıf içinde bilgi beceri yarışmaları düzenlenebilir. Bu tür yarışmalar, hem öğrenenin derse karşı ilgisini artırır hem de öğrenenin kalıcı olmasını sağlayabilir.

Ders Planı Örnekleri

Aşağıda çeşitli ders planı örnekleri verilmiştir.

Ders Planı Örneği (I)

I. HAZIRLIK

Dersin Adı :
Ünitenin Adı :
Konunun Adı :
Süre :
Yöntem ve Teknikle :
Kaynak, Arac-Gere :
Gezi, Gözlem ve Ödev :
Hedefler (Amaçlar) :
Hedef Davranışlar :

II. DERSİN İŞLENİŞİ:

1. Aşama : (2') Güdüleme
2. Aşama : (7') Gözden Geçirme
(Önceki öğrenilenleri tekrar etme)
3. Aşama : (1') Hedef davranışı söyleme
4. Aşama : (10') Açıklama
5. Aşama : (15') Uygulama (pratik yapma ya da konuyu işleme)
6. Aşama : (3') Özetleme
7. Aşama : (7') Ödev verme (gerekirse)

III. DEĞERLENDİRME:

Bu derste öğrenene kazandırılması amaçlanan hedef-davranışların sınanması (kısa bir test verilmesi ya da sözlü yoklama yapılması gibi. Bu çalışma bir sonraki dersi gözden geçirme aşamasında da yapılabilir.)

IV. PLANIN İŞLENİŞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER:

Özeleştiri ve yorumlar (öğretici işlediği dersle ilgili görüşlerini dersten sonra buraya yazar.)

Öğreticinin
Adı-Soyadı
İmzası

Milli Eğitim Bakanlığı'nda Uygulanan Ders Planı Örneği (II)

BÖLÜM: I

.../.../200...

Dersin Adı	
Sınıf	
Ünitenin Adı Numarası	
Konunun Adı	
Süre	

BÖLÜM: II

Amaçlar	
Konunun Bölümleri	
Yöntem ve Teknikler	
Kaynak, Araç ve Gereçler	
Gezi, Gözlem, Deney, Ödev	

BÖLÜM: III

Değerlendirme	
---------------	--

BÖLÜM : IV

Planın İşlenişine İlişkin Görüşler	
------------------------------------	--

Öğreticinin
Adı, Soyadı,
İmzası

**Yeni Yaklaşımına Göre Hazırlanmış
Çoklu Zeka Kuramına Dayalı Ders Planı Örneği (III)**

Dersin Adı :

Hedefler :

Öğrenci Ürünleri :

Kaynak Ve Materyaller :

Öğrenme Etkinlikleri :

.....

Sözel/Dilbilimsel Zeka	Mantıksal/Matematiksel Zeka
Görsel/Uzamsal Zeka	Bedensel/Duyudevinimsel Zeka
Müzikal/Ritmik Zeka	Sosyal/Bireylerarası Zeka
Özedönük Zeka	Doğa Zekası

DERSİN BASAMAKLARI

DEĞERLENDİRME

ÖRNEK DERS İŞLENİŞLERİ

KUR'AN-I KERİM DERSİ ÖRNEK İŞLENİŞİ (I)

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : Kur'an-ı Kerim

Sınıf :

Ünitenin Adı : Kur'an-ı Kerim Okumaya Giriş (Ünite II)

Konunun Adı : Harfler

Konunun Bölümleri :

1. Harfler
 - 1.1. Harflerin İsimleri
 - 1.2. Harfleri müstakil halde tanıma

Süre : 120 dakika

Yöntem ve Teknikler: Düz Anlatım, Tartışma, Örnek Olay, Kavram Haritası, Benzetim, Grup çalışması

Kaynak, Araç-Gereç: Kur'an-ı Kerim ders Kitabı, Asetatlar, Çalışma Yaprağı, Kur'an ses kaset ve CDleri

Hedef :

1. Harfler bilgi ve becerisi

Hedef Davranışlar/Öğrenen Kazanımları/Performansları:

1. Gösterilen harflerin adını söyleme
2. Harfleri doğru olarak telaffuz etme
3. Harflerin telaffuzundaki farklılıkları fark etme

B. DERSİN İŞLENİŞ ÖRÜNTÜSÜ

1. Giriş Bölümü

a Dikkat Çekme: Öğretici öğrenenlere, "harf" nedir?, ne işimize yarar? Harf olmasaydı ne olurdu? sorularını sorar ve cevaplarını alır. Öğreticinin derse böyle bir giriş yapması öğrenenlerin o günkü konuya dikkatlerini çekecektir. Öğrencilerden alınan cevaplar üzerinde herhangi bir yorum yapılmaz. Alınan cevaplar tahtaya yazılabilir veya bunlar öğretici tarafından daha önce bir çalışma yaprağı üzerinde hazırlanarak öğrenenlere verilir ve iki üç dakika içinde cevaplamaları istenir ve toplanır.

b. Güdüleme: Öğretici öğrenenlere, Kur'an-ı Kerim'in yüzünden okunabilmesi için öncelikle öğrenilmesi gerekenin harfler olduğunu belirtir ve harfleri öğrenmenin, doğru telaffuz etmenin, yazılış şekillerini bilmenin Kur'an-ı Kerim öğrenmedeki önemi üzerinde durur ve öğrencileri harfleri öğrenmeye istekli kılar.

c. Gözden Geçirme: Öğretici öğrenenlere, bu derste kazanacakları hedefler hakkında bilgi verir. Yani öğrenenlere Arap alfabesindeki harfleri, telaffuzlarını ve yazılış şekillerini öğreneceklerini ve uygulayacaklarını ifade eder.

2. Geliştirme Bölümü:

a. Konuya Geçiş: Öğreticinin şimdi Arap Alfabesini tanıyacağız demesi.

b. Etkinlikler:

Etkinlik 1: Öğreticinin Arap alfabesi hakkında öğrenenleri kısaca bilgilendirmesi. (1. hedef davranış)

Kur'an harfleri, Arapça'nın alfabesindeki harflerdir. Arap alfabesi 28 harften oluşur. Bu alfabeye geleneksel Kur'an öğretiminde **ﻻ** diye bir harf eklenmiştir. Aslında **ﻻ** adından da anlaşıldığı gibi iki harfin birleşmesiyle oluşur. Bu harfler, **ﻻ** ve **ﻻ**'tir. Burada **ﻻ**, **ﻻ** harfinin uzatılarak okunmasını sağlar.

Arap alfabesindeki bütün harfler sessizdir. Onların okunmasını sağlayan, yani sesli harf görevi gören harekelerdir. Kur'an alfabesindeki bazı harflerin sesleri Türkçe'mizde yoktur. (öğretici bu bilgilendirmeyi genişleterek farklı biçimlerde de işe koşabilir)

Bilgi Notu: Öğretici bu etkinlikte Türkçe'deki veya örneğin İngilizce veya Almanca alfabedeki harflerle karşılaştırmalar yapabilir.

Etkinlik 2: Kur'an alfabesinin verilmesi. (1. hedef davranış)

Öğretici Kur'an alfabesini bilgi teknolojilerini kullanarak ya asetatta ya da bilgisayar veya başka bir öğretim materyali yoluyla öğrenenlere gösterir. Harflerin görsel tanıtımından sonra, önce kendisi daha sonra grup halinde alfabe yeterince okutturulur. Aynı çalışma öğrenenlere bireysel olarak da yaptırılır. Bütün bu etkinliklerden sonra öğrenenler küçük gruplara ayrılır. Grupların oluşturulmasında çeşitli etkenler dikkate alınabilir. Örneğin telaffuz ediş derecelerine göre veya karışık oluşturulabilir. Burada önemli olan öğrenenlerin telaffuzları en iyi öğrenebilecekleri grupların oluşturulmasıdır.

Öğretici bütün bu etkinliklerden sonra tekrar bireysel olarak yanlışlıkları tespit eder ve düzeltilmesi ile ilgili dönütler verir.

Ara Özet: Öğretici öğrenenlere yapılan etkinlikleri kısaca özetler ve kazanımlarını bildirir.

Tekrar Güdüleme: Öğretici dersin bu bölümüne kadar olan kısmında sadece Kur'an alfabesini tanıdıklarını bunun yanında önemli olanın Kur'an-ı Kerimi güzel okuyabilmek için bunların doğru telaffuz edilmesi gerektiğini ifade eder ve öğrenenleri yapılacak etkinliklere tekrar isteklendirir.

Etkinlik 3: Harflerin telaffuzu ile ilgili Türkçe benzerlerinin bulunması. (2. hedef davranış) Öğretici Kur'an alfabesindeki harflerin öğrenci tarafından doğru telaffuz edilebilmesi için her bir harfin çıkışına öğrenen de bildiği Türkçe'den örnekler verir. Örneğin, harfinin telaffuzu, "şemsiye" kelimesinin okunuşuna benzetilerek yaptırılabilir.

Etkinlik 4: Harflerin telaffuzunun iyi bir okuyucunun örneklenerek tekrarlanması. (2. hedef davranış)

Öğretici telaffuzu iyi olan bir okuyucunun harfleri seslendirişini öğrenenlere önce toplu olarak, sonra tek tek okutturur ve öğrenenlerden aynı şekilde telaffuz etmelerini ister. Bu etkinliğin tamamlanmasından sonra tekrar öğrenenlere harfleri bir defa daha seslendirir. Eğer yanlış seslendirmeler varsa gerekli düzeltmeleri yapar. Eğer çok zorlanan öğrenen varsa bireysel çalıştırır ve elinde mevcut dokümanlardan da vererek evde çalışmasını temin eder.

Etkinlik 5: Harflerin gruplandırılması. (3. hedef davranış)

Öğretici, öğrenenlerden Türkçe'deki harflerin seslendirilmelerini de dikkate alarak Kur'an alfabesindeki harflerin seslendirilmelerini sınıflandırmalarını ister. Bu etkinlik için önceden öğrencilere alternatif çalışma yapıları hazırlanabilir. Örneğin:

Kalın Harfler

.....
.....
.....

İnce Harfler

.....
.....
.....

Gırtlaktan çıkarılanlar

.....
.....
.....

Damaktan çıkarılanlar

.....
.....
.....

Bilgi Notu: Öğretici bu çalışma yapraklarını çok daha farklı biçimlerde kendisi yapılandırabilir:

Öğrenenlerden gelen cevaplar alındıktan sonra, öğretici bu cevaplardan da hareket ederek, Kur'an alfabesindeki harflerin sınıflandırılmasını yapar. Harflerin çıkış yerleri ile ilgili bilgiler verir. Harflerin farklı seslendirilişi ile ilgili alıştırmalar yapılır.

Ara Özet: Öğretici 3. hedef davranışın kazandırılması ile ilgili işe koşulan etkinliklerle ilgili bir özet yapar ve öğrenci kazanımını vurgular.

3. Kapanış ve Değerlendirme Bölümü

Son Özet: Öğrenenlere dersin başında sorulan fakat değerlendirilmesi yapılmayan soruların cevaplarına tekrar dönülür. Cevaplar dersin hedef davranışları çerçevesinde değerlendirilir. Bu etkinlikten sonra öğretici Kur'an alfabesini, alfabedeki harflerin doğru seslendirilmesinin ve harflerin seslendirilmesindeki farklılıkları bilme ve uygulama becerisinin Kur'an-ı doğru ve güzel okumadaki en önemli husus olduğunu belirtir.

Değerlendirme: Öğretici her bir etkinliğin sonunda yaptığı değerlendirmelerden başka bütün bir derste öğrenci kazanımlarının oluşup oluşmadığı ile ilgili olarak aşağıdaki değerlendirme türlerinden yararlanabilir.

1. Aşağıdaki listeye Kur'an alfabesini sırasıyla yazınız. (1. hedef davranış)

Kur'an Alfabeti

2. Aşağıdaki listede boş bırakılan yerlerdeki harfleri tamamlayınız. (1. hedef davranış)

3. Öğrenenlere karışık olarak harfler telaffuz ettirilir (2. hedef davranış). (Bu değerlendirme, yansıda Kur'an alfabesi verilerek veya öğretici tarafından, öğrenme ortamının fiziki imkanları, öğrenci sayısı vb dikkate alınarak başka bir biçimde de yapılabilir.)

4. Arap alfabesindeki bir harfin telaffuzuna Türkçe'den birer örnek bulunuz. (2. hedef davranış)

Elma
Beniz
.....
.....
.....

5. Kur'an Alfabesindeki harfleri seslendirilişlerine göre sınıflandırınız. (3. hedef davranış)

<u>Kalın Harfler</u>	<u>İnce Harfler</u>	<u>Peltek Harfler</u>
.....
.....
.....
.....
.....

6. Kur'an alfabesindeki harfleri çıkış yerlerine göre sınıflandırınız. (3. hedef davranış)

<u>Boğaz Harfleri</u>	<u>Damak Harfleri</u>	<u>Dudak Harfleri</u>	<u>Diğer</u>
.....
.....
.....
.....

7. Öğretici bütün etkinliklerle ilgili olarak öğrencilerin bir kavram haritası hazırlamalarını ister. (3. hedef davranış)

Ödev verme ve kapanış: Öğretici her bir öğrenenin Kur'an alfabesindeki harfleri tanıma ve seslendirilme düzeylerini dikkate alarak -imkanlar dahilindeki öğretim materyallerinden de yararlanmalarını temin ederek- bireysel ödevler verir ve dersin kapanışını yapar.

İTİKAT DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

A. Biçimsel Bölüm

Dersin Adı : İtikat

Ünite : Allah-İnsan ve Alem İlişkisi

Konu : Allah ve Yaratılış

Süre : 80 Dakika

Strateji, Yöntem ve Teknikler : Sunuş ve buluş yoluyla öğretme stratejisi, düz anlatım, soru ve cevap, slayt gösterimi, drama tekniği, film raporu.

Kaynak ve Materyaller : CD, CD Player, Kur'an – ı Kerim, asetatlar, tepegöz, kitaplar, dergiler, bilgisayar.

Hedef ve Davranışlar :

Hedef 1: Allah ve yaratılış konusu ile ilgili kavramlar bilgisi

Davranışlar:

1. Allah, evren, yaratılış kavramalarını kendi ifadeleriyle tarif etme

Hedef 2: Evrendeki düzeni fark edebilme

Davranışlar:

1. Çevresinden belli bir plan ve program dahilinde yapılan işlere örnekler verme
2. Evrendeki düzene ait örnekler verme
3. Evrendeki tabiat olaylarının belli bir düzende oluştuğunu söyleme
4. Evrende bir düzen olduğunu belirtme

Hedef 3: Evrendeki düzeni sağlayan bir yaratıcı olduğunun farkına varabilme

Davranışlar:

1. Evrendeki düzenin tesadüfi olmadığını söyleme
2. Evrendeki düzenin sonsuz bir güç tarafından sağlandığını ifade etme
3. Kendisini ve ailesini yaratanın Allah olduğunu söyleme
4. Evrendeki düzeni sağlayan sonsuz gücün Allah olduğunu belirtme

B. Dersin İşleniş Örüntüsü

1. Giriş Bölümü

a. Dikkat çekme ve güdüleme : Öğretici, öğrenenlere evrende tesadüflere yer olmadığı sonucuna ulaşabilmeleri amacıyla bir soru sorar: "Arkadaşlar dün arkadaşımın çiçekçinin önünden geçiyorduk. O sırada arkadaşım bana şöyle bir soru

sordu: "Çiçekler neden yeşil açmazlar?" Şimdi ben bu soruyu size soruyorum. Siz nasıl cevap verirsiniz? Öğretici öğrenenlere düşünceleri için 2 – 3 dakika süre verir. Cevapların doğru ya da yanlış olduğunu söylemez.

Güdüleme: Eğer evrendeki düzenin farkına varırsanız, hiçbir şeyin tesadüf eseri olmayacağını, her şeyin sonsuz bir güç tarafından yaratılmış olduğunu, bu sonsuz gücün de yüce Allah olduğunu görürsünüz.

b. Gözden geçirme: Bu derste evrendeki düzenin farkına varacak, bu düzeni sağlayan yaratıcı gücün yüce Allah olduğunu göreceksiniz.

2. Gelişme Bölümü

Derse geçiş: Öğretici, "Bu derste geçen temel kavramlar var. Bu kavramların ne anlama geldiğini önce ben anlatacağım ve örnekler vereceğim. Anlamadığınız yer olursa sorarsınız." der ve öğrenenlerin arkalarına yaslanıp dinlemelerini ister.

Etkinlikler

Etkinlik 1: Öğretici *evren* ve *düzen* kavramlarının ne olduğunu öğrenenlere sorar. Öğrenenlerden gelen cevapları da dikkate alarak evren ve düzen kavramlarını tanımlar. (1. hedef 1. davranış)

Etkinlik 2: Evren ve düzen kavramlarının günlük dilde kullanımına öğrenenlerden örnekler alır ve kendisi de örnekleri verir. (1. hedef 1. davranış)

Etkinlik 3: Evren ve düzen kavramları öğrenenler tarafından iyice anlaşıldıktan sonra, öğretici *yaratılış* kavramının öğrenenler tarafından kullanılıp kullanılmadığını sorar ve nasıl kullandıkları ile ilgili örnekler alır. Günlük dilde kullanılan yaratma ile ilgili örnekler arasında eğer farklılıklar varsa bunların kullanımı arasındaki farklılıklar belirtilir. Yaratma kavramının İslam'da ne anlamda kullanıldığını açıklar. (1. hedef 1. davranış)

Etkinlik 4: Öğretici evren, düzen ve yaratılış kavramları ile ilgili düzenlediği etkinliklerden sonra, bu üç kavram arasındaki ilişkiye dikkat çeker. Mümkün olduğunca çok örneklerle öğrenenlerin bu ilişkiyi kavramalarını ve evrendeki sistemin farkına varmalarını sağlar. (1. hedef 1. davranış)

Ara Özet: Öğretici ders konusu ile ilgili kavramları kısaca yeniden açıklar ve bir sonraki hedef davranışlara geçiş yapar.

Etkinlik 5: Öğretici, öğrenenlerden yakın çevrelerinden faaliyetlerin nasıl yapıldığı ile ilgili örnek vermelerini ister. İpucu olarak örneğin evdeki işlerin belli bir plan ve düzen içinde yapılıp yapılmadığını sorabilir. Bu etkinlikle ilgili olarak öğretici daha önceden bir çalışma yaprağı hazırlayıp öğrenenlerin bunun üzerinde çalışmalarını temin edebilir. (2. hedef 1. davranış)

Etkinlik 6: Öğretici, öğrenenin çevresinden düzen ile ilgili örnekler aldıktan sonra bu defa, öğrenenlerden yağmur, göklerin ayakta duruşu, güneşin doğuşu ve batışı ve benzerlerinde bir düzen ve plan olup olmadığını, bu konuyu düşünüp düşünmediklerini sorar ve bunlara ait örnekler alır. (2. hedef 2. davranış)

Etkinlik 7: Öğretici daha sonra tepegözle aşağıdaki ayetleri yansıtarak, bu ayetler üzerinde öğrenenlerin düşüncelerini ister. (2. hedef 2. davranış)

“Yedi göğü birbiri üzerine tabaka tabaka yaratan da Odur. Rahman’ın Yaratmasında bir ayrılık, uyumsuzluk görmezsin. Gözünü döndür de bak, bir bozukluk görüyor musun?” (Mülk Suresi, 3–4. Ayetler).

“Güneş de ay da bir hesap ile yürümektedir. Bitki ve ağaç Ona secde etmektedir. Göğü yükseltmiş ve mizanı koymuştur.” (Rahman Suresi, 5, 6 ve 7. Ayetler).

Yukarıdaki ayetler hakkında öğrenenlerin görüşleri alınır ve öğretici gerekli açıklamaları yapar.

Etkinlik 8: Tahtaya onbir tane öğrenen çıkartılır. Her birinden güneş sistemimizdeki bir gezegeni, Güneş’i ve Ay’ı canlandırmaları istenir. Güneş sistemi hakkındaki bilgileri hatırlatılarak drama ile güneş sisteminin işleyişini göstermeleri istenir. Daha sonra öğrenenlerin onlar için belirlenmiş olan yörüngede değil, uzayda rast gele istedikleri gibi hareket etmeleri istenir. Öğrenenler birbirleri ile çarpışır ve bir düzensizlik oluşur. (2. hedef 3. hedef davranış)

Etkinlik 9: Öğretici 7. etkinlikteki ayetler ve 8. etkinlikteki drama ile ilgili öğrenenlerin düşüncelerini aldıktan sonra, kendisi de gerekli açıklamaları yapar. Evrende bir düzen olduğunu ifade eder. Bu etkinlik sırasında öğretici, evrendeki düzeni ve bu düzenin kaynağı olan Yaratıcı’yı ön planda tutmaya çalışır. (2. hedef 3,4. hedef davranış)

Etkinlik 10: Seçilmiş gezegenin okunması ve üzerinde yorum yapılması. (3. hedef 1, 2. hedef davranış)

SEÇİLMİŞ GEZEĞEN

Dünya, kendi eksenini çevresindeki dönüşünü daha uzun ya da daha kısa sürede tamamlasaydı ne olurdu dersiniz? Günler yine 24 saat olur muydu? Peki ya Dünya’mız, mevcut büyüklüğünde olmasaydı? Mesela onun % 8’i nispetinde küçük olan Merkür, yada kendisinden 318 kat daha büyük olan Jüpiter kadar olsaydı neler değişirdi?

Şüphesiz Dünya’mızın yaratılışındaki hiçbir şey sebepsiz olmadığı gibi büyüklüğü, gecesi, gündüzü veya uzay boşluğundaki konumu da rasgele değildir.

Eğer Dünya’nın kendi eksenini etrafındaki dönüş süresi şimdikinden farklı olsaydı, bu durumda belki geceler daha uzun olurdu. O zaman da yeryüzü daha fazla soğurdu. Uzun gündüzlerde ise fazlaca ısınırdu. Eksenini etrafında çok yavaş döndüğü için gecesi ile gündüzü arasındaki ısı farkı, 1000 dereceyi bulan Merkür’e benzerdi belki de Dünya’mız.

Gelelim farklı boyutlardaki bir Dünya'yı düşünmeye. Daha küçük bir Dünya, daha zayıf bir yerçekimine sahip olacağından atmosfer gazlarını kolaylıkla uzay boşluğuna kaçırdı. Bu da hayali bile çok kötü olan atmosfersiz bir Dünya demektir. Daha büyük bir Dünya'da ise yer çekimi artacağından, zehirli gazlar bile atmosferde kalacaktı. O zaman nefes almak bile imkansızlaşacaktı.

Ya atmosfer olmasaydı? Dünya'mız da atmosfersiz olan Ay gibi gündüzleri 120 dereceye ulaşan kavurucu sıcaklar, geceleri de sıfırın altında 150 dereceye kadar düşen dondurucu soğuklar mı yaşardı acaba? Atmosfer olmayınca, karbondioksit ve su buharı da olmazdı. Gündüzleri Güneş'ten gelen ışınların bir kısmını tutan ve uzay boşluğuna geri bırakmayan bu gazların olmaması, onların görevlerinin yapılmaması anlamına gelecekti. Yani o zaman Dünya'mız, gündüz Güneş ışınlarından korunamayacak, gece ise gündüz sıcaklığını saklanamayacaktı.

Şimdi de Güneş'in Dünya'mıza daha yakın ya da çok daha uzak olduğunu düşünelim. Eğer Güneş enerjisi Dünya'mıza şimdikinden % 10 bile daha az gelseydi, yeryüzü metrelerce kalınlıkta buzullarla kaplanırdı. Enerjideki az bir artışta ise bütün canlılar kavrularak ölürdü.

Peki Dünya'mız, dönme eksenıyla 23° 27' derecelik açı yapmasaydı ne olurdu? Mevsimler bu eğim sayesinde oluştuğuna göre, açıdaki herhangi bir farklılık, mevsimler arasındaki aşırı sıcaklık farkları oluşurdu. Bu da yeryüzünde dayanılmaz sıcaklıktaki yazların ve aşırı soğuk kışların yaşanması demektir.

Oysaki Dünya'mız ne Mars gibi soğuktan donuyor, ne de Venüs gibi sıcaktan kavruluyor. Yakın komşusu Ay bile göktaşı yağmurlarına ve zararlı ışınlara maruz kalırken Dünya'mız, ılıman ve hoş bir iklime sahip ve içerisinde eksikliğini hissettiğimiz hiçbir şey yok. Çok hassa dengeler üzerine kurulmuş bir düzen içinde her varlık görevini eksiksiz yapıyor. Dünya durmadan dönüyor. Güneş, her gün doğuyor. Toprak, hep ayağımızın altında. Belki de ne kadar önemli olduğunu ancak olmadığında anlayabileceğimiz hava, bizi hiç yalnız bırakmıyor. Hiçbir aksaklık niçin yaşanmıyor? Çünkü Dünya'mız, her haliyle özel konumunu ve seçilmişliğini hissettiren sıcak ve canlı bir yuva.

Etkinlik 11: Öğretici, gerek öğrenenlerin çevrelerinde olanların gerekse evrende olan olayların tesadüf olup olmadığını sorar. Öğrenenlerden gelen cevapları da değerlendirerek, evrende olup biten hiçbir şeyin tesadüfi, rasgele olmadığına vurgu yapar. (3. hedef 1 davranış)

Etkinlik 12: Evrendeki olup bitenlerin bir düzen ve plan içerisinde cereyan ettiğine vurgu yapan öğretici, öğrenenlerin somut deneyimlerini göz önünde bulundurarak, -örneğin kendi çevrelerinde olanların kendi kendine oluşmadığına göre düzenleyenlerinin kim olduğu gibi- peki bu düzeni sağlayan kimdir? sorusunu yöneltir.

Yine öğrenenlerden gelen cevapları da dikkate alarak, evrendeki bu düzenin ancak bütün bunları yapabilecek güce, bilgiye vb. sahip sonsuz bir güç tarafından yapılabileceğini belirtir. Kendisini ve ailesini yaratanın da bu güç olduğu vurgulanır. Ancak bizim bazı işleri düzenlememizle, bu sonsuz gücün düzenlemesi arasındaki farka dikkat çekilmelidir. (3. hedef, 2, 3. davranış)

Etkinlik 13: Bir yapan olmadan köprü olur mu? okunması ve konuşulması. (3. hedef 4. hedef davranış)

BİR YAPAN OLMADAN KENDİLİĞİNDEN KÖPRÜ OLUR MU?

— Evet, şimdi gelelim konumuzu açıklayacak bir olaya.

Biliyorsunuz İmam-ı A'zam Ebû Hanîfe büyük bir alimdir. İbadet konusunda onun yolunda olduğumuz için Ebû Hanîfe'ye uyanlar mânâsında bizlere Hanefî denilmektedir. İşte bu Ebû Hanîfe daha küçük bir çocukken bile çok akıllı, zeki ve bilgili imiş. Küçük bir bilginmiş anlayacağınız. Onun yaşadığı Bağdat şehrine bir inançsız adam gelmiş. Adam çok kendine güvenen biriymiş... Kim bana Allah'ın varlığını ispat edebilir demiş... O zaman İmam-ı A'zam'ı göstermişler.

— Bizim bu küçük bilginimiz bile, sana Allah'ın varlığını ispatlayabilir, demişler...

İnançsız adam küçümseyen bakışlarıyla şöyle bir süzmüş küçük bilgini ve demiş ki:

— Hadi bakalım, ispatlasın da görelim.

Büyük bir meraklı kitlesi toplanmış. İnançsız adam kurulan yüksek bir kürsüye çıkıp oturmuş. Herkese tepeden bakıp kasılıyor, bilgiçlik taslıyormuş. Bu sırada İmam-ı A'zam, demiş ki: Benim kitaplarım evde kaldı. Gidip onları getireyim önce.

— Peki, demişler.

İmam-ı A'zam gitmiş gelmemiş, yitmiş bulunmamış... Herkesin sabrı tükenmiş. Biraz da pişman olmuşlar. Keşke başkasını çıkarsaydık bu adamın karşısına gibilerden... İnançsız adam, kasım kasım kasılıyor ve nerede kaldı sizin şu küçük bilgininiz diye büsbütün canlarını sıkıyormuş... Ama herkes bu işin içinde bir anormallik olduğunu da sezmekteymiş. Çünkü İmam-ı A'zam dosdoğru bir insandır. Yalan söylemez, sözünde durur. Gelmeye çekse mutlaka söyler, ya da haber gönderir. ..

Böylece bir hayli zaman geçtikten sonra çıkıp gelmiş küçük bilgin. Tabii kalabalıkta bir uğultu ve rahatlama... İnançsız adamda ise biraz daha kendine güven belirmiş. Sormuş İmam-ı A'zam'a: "Nerede kaldın? Yoksa Allah'ın varlığını ispatlayamamaktan mı korktun?" diye.

İmam-ı A'zam gayet rahat ve soğukkanlılıkla cevap vermiş:

- Hayır, böyle bir korkum yok. Çünkü Allah'ın varlığını ispatlamak çok kolay bir konudur. Ancak benim gecikmemin bir sebebi vardır. Benim evim karşı kıyıda. Biliyorsunuz, Bağdat'ın ortasından kocaman bir ırmak akar. Karşıya geçtikten sonra büyük bir sel ve fırtına çıktı... Tekrar dönüş için ne bir sandal, ne de bir köprü kaldı...

- Peki şimdi nasıl geçip geldin?...

İşte ben de onu anlatacağım. Geldim kıyıya. Bir de baktım ki, kocaman kocaman taşlar kıyıda yuvarlanıp atıyorlar ırmağın içine. Yeni gelen taş da öncekinin üstüne, derken köprü ayakları meydana geldi. Bu arada havada kendi kendine uçuşan uzun tahtalar bu ayakların üzerine örtüldü. Arkasından çiviler yine havadan uçuşarak kurşun gibi saplanıp tahtaları ayaklara tutturdular. O sırada kıyıda ki toprak da ayağımın altından kayarak bu tahtaların üstünü kapattı. Büyük

ve rahat bir yol gibi, kocaman bir köprü meydana geldi. Ben de üzerinden yürüyüp geçtim ve geldim.

- Herkes şaşkınlık ve üzüntüyle bu sözleri dinlerken inançsız adamın keyfi büsbütün artmış ve demiş ki:

- Yahu, karşıma küçük bir bilgin diye akılsız bir çocuk mu çıkardınız? Bir yığın saçma ile uğraşacak vaktim yok benim...

- İmam-ı A'zam, adama bakmış ve tane tane şöyle konuşmuş:

- Neresi saçma bu anlattıklarımın?...

- Neresi saçma değil ki? Koskoca köprünün kendi kendine meydana geldiğini ciddi ciddi anlatıp duruyorsun. Hiç yapan, çalışan olmadan kendiliğinden köprü olur mu?

İmam-ı A'zam'ın gözleri sevinçle parıldamış. İnançsız adamı susturan şu cevabıyla, dinleyenler de derin bir nefes almışlar:

Peki bir köprü mü daha sanatlı ve büyüktür, yoksa bu dünya mı?

Elbette dünya çok daha büyük ve sanatlıdır.

"Allah'ı inkar edenin hâli, bana şunu hatırlatır:

Uçarken bir cama çarpan sinek görme hisleri

İle dokunma hisleri arasındaki tezattan m...

bir netice çıkaramaz. Saatlerce önüne çık

fakat görmediği için inanmadığı bu duvar

aşmak için inatla çabalar.

- Oyleyse dünyaya göre çok daha küçük ve basit olan bir köprünün kendi kendine meydana gelemeyeceğini söylüyorsun da, bu muhteşem dünyanın nasıl kendi kendine oluştuğunu söyleyebiliyorsun? Köprüyü bir yapan vardır, ustasız olmaz diyorsun, doğru... Evet ama, bu dünyayı da bir yaratan, yapan olmalı değil midir?

İnançsız adamın bütün keyfi kaçmış bir anda. Kızarıp bozarmış, yutkunmuş bir sürü. Gülmeye çalışmış ama, bu gülüş çok acı bir gülüş olmuş. Çaresizlik ve perişanlık içinde

- Peki, demiş, kabul ediyorum ki, bu dünya da kendi kendine olmamıştır. Onun da yaratıcısı vardır.

- İşte o yaratıcı Allah'tır, demiş İmam-ı A'zam...

Etkinlik 14: Öğretici, öğrenenlere; o zaman bu sonsuz gücün kim olabileceği, nasıl isimlendirileceği sorusunu yöneltir. Öğrenenlerden gelen cevap "Allah" olacaktır. Öğretici bütün etkinlikleri dikkate alarak Allah'ın yaratıcı, bilen, gören, bütün evreni düzenleyen ve yöneten vb. olduğunu belirtir. (3. hedef 4. davranış)

3. Kapanış ve Değerlendirme Bölümü

Son özet: Evrende mükemmel bir düzen vardır. Bu düzen tesadüfi değildir. Bu mükemmel düzeni sağlayan sonsuz bir güç vardır. Bu düzeni yaratan ve devam ettiren sonsuz güç, Allah'tır.

Tekrar güdüleme: Eğer evrendeki mükemmel düzenin farkına varırsanız hiçbir şeyin tesadüf olmayacağını, her şeyin sonsuz bir güç tarafından yaratılmış olduğunu, bu sonsuz gücün de Yüce Allah olduğunu görürsünüz.

Değerlendirme: Öğretici her bir etkinliğin sonunda yaptığı değerlendirmelerden başka bütün bir derste öğrenci kazanımlarının oluşup oluşmadığı ile ilgili olarak aşağıdaki değerlendirme türlerinden yararlanabilir.

Aşağıdaki kavramları tanımlayınız. (1. hedef 1. hedef davranış)

Evren:

.....

Düzen:

.....

Yaratılış:

.....

Öğrenenin çevresinden ve evrendeki düzene ait örnekler bulmaları. (2. hedef 1,2.hedef davranış)

Çevreden Örnekler

1.....

2.....

3.....

4.....

Evrenden Örnekler

1.....

2.....

3.....

4.....

Evrendeki tabiat olaylarının belli bir düzeni olmasaydı (2. hedef 3 hedef davranış)

1.....

2.....

3.....

4.....

5..... olurdu.

4. Benim düzenlemem ve üretmemle Allah'ın düzenlemesi ve yaratması arasındaki fark nedir? (3. hedef 2,3 hedef davranış)

Ben
Olanlardan üretirim
.....
.....
.....

Allah
Yoktan yaratır
.....
.....
.....

Birden fazla Tanrı olsaydı ne olurdu? (3. hedef 4. hedef davranış)

1. Düzensizlik olurdu.
2.
3.
4.
5.

Ödev verme ve kapanış: Öğretici öğrenenlere dağıtacağı İbrahim kıssasını okumalarını ve bu kıssayı bugünkü derste öğrendikleri çerçevesinde değerlendirmeleri ile ilgili bir ödev verebilir. Daha sonra ise kapanış yapar.

ÖDEV İÇİN DAĞITILACAK İBRAHİM KISSASI

Ey ateş, serin ve zararsız ol'

İbrahim Peygamber (as) çocuktu henüz. Babası, ailesi ve milleti, taştan putlara ilah diyerek tapınıyordu. Henüz 'ilah' nedir bilmiyordu. Fakat içinden, 'Bu taşın bize üstünlüğü nedir?' sorusu geçmiyor da değildi. Çocuk aklıyla, gece gündüz taş tanrılara tapınan büyüklerinin halini tuhaf buluyordu.

Büyüdükçe kuşkuları da kendisiyle birlikte büyüdü.

İlk gençlik çağının sonlarında artık soruları, olgun insanların bile sormayı akıl edemediği kadar büyümüştü.

'Taş bunlar!' diyordu, 'Adı üstünde taş. Cansız, dilsiz, kör ve katı. Yontuyorsun ve tanrılaşıyor. Tuhaf. Tanrı mı insanı yaratır yoksa insan mı tanrıyı? İlah... O başka biri olmalı. Taşa toprağa, ağaca, bize benzemeyen biri.'

İbrahim'in (as) soruları çoğaldı gitgide. Kuşkularına cevap bulmaya koyuldu.

'Onu mutlaka bulacağım!' dedi, 'Bulacak ve itaat edeceğim, ona ömrüm boyunca kullukta bulunacağım.'

Geceydi. Sessiz, laciverdi bir gece.

Dışarı çıktı.

Çıkınca sessizliğe girdi usul usul.

Nesneler karanlıkta ne görünüyor, ne görünmüyordu.

Loşlukta vardı varlıklar.

Göğe baktı. İlk bir şey göremedi. Biraz daha baktı.
Görmeye başladı.
Gökyüzü deniz gibiydi.
İçinde, daha dikkatli bakıldığında, sayısız varlık geziniyordu.
Gök cisimlerinin uzaklığı ve sessizliğine baktı.
Daha delici bakışlarla bakınca büyük küçük yıldızları, yıldız kümelerini gördü.
Yanıp yanıp sönen yıldızlar gördü. Sonra düşen yıldızlar gördü. Gökyüzü sonsuz gibiydi. Parlak, büyükçe bir yıldız dikkatini çekti.
'İşte!' diye bağırdı, 'Onu buldum. Göğün derinliklerinde parlıyor. Milletimin tapındığı taşlar gibi ışısız ve kırılan bir şey değil. Işıltılı bir şey... Sonunda buldum onu. Gökleri ısıtan Rabbim bu.'
Sevinçle, içi gönerek bakıyordu yıldıza. Gözlerini ondan ayıramıyordu. Sevinci birkaç saat sürdü ancak. Gün ışıırken tanrısı ortadan kayboldu.
Yüreğine sıkıntı çöktü. Kederlendi. Kendi kendine,
'Ey tanrım!' dedi, 'Beni bir başıma bırakıp nereye gidiyorsun. Seni uzun zamandır arıyordum. Bulduğum için sevinirken beni neden üzüyorsun?'
Yıldız kaybolmuştu.
İbrahim (as) düş kırıklığı içinde,
'Öyleyse sen benim ilahım olamazsın!' diye fısıldadı, 'Bırakıp giden, kaybolan ilah olamaz.'
O'nu bulana değin arayacaktı.
Mutlaka kavuşacaktı ona, bütün kalbiyle inanıyordu.
Günler birbirini kovaladı.
İbrahim (as), dağlarda, denizlerde, yerlerde, göklerde O'nu arıyordu. Baktığı her nesneden O'nu soruyordu. O'nsuz hayatın manasız bir kabuktan, boş bir hayalden, insanın yüreğinde büyük acılar bırakan bir ayrılıktan başka bir şey olmadığına inanıyordu. Öyleyse O'nu bulmalıyım diyordu.
Yine sessiz, laciverdi bir gecede, oturmuş, umutsuz ve kederli bir halde düşünürken göğe baktı. Gözlerine inanamadı. Dolunaydı bu. Işıl ışıldı. Büyülenmiş gibiydi İbrahim (as).
'İşte!' diye bağırdı sevinçle, 'İşte buldum onu. Daha önce körmüşüm meğer, nasıl da görmemişim. İşte dünyayı bir kandil gibi ısıtan, bu erişilmez güzelliğe sahip ilahım bu olmalı.'
Yeni bir düş kırıklığı yakındı. Çünkü İbrahim'in sevinci yine birkaç saat sürmüş; ay, ufka doğru ağır ağır inmiş ve gözden yitmişti. Kaybolurken İbrahim'in (as) umutlarını da alıp götürmüştü, 'Ey ilahım!' diye ağladı, 'Beni bırakma, beni karanlıkta yalnız bırakma, seni bulduğumu gidip babama haber verinceye kadar gökte dur, ey tanrım, kaybolma, dur, dur...'

Dolunay yoktu artık. Bir hayal gibi geçmişti gözlerinden. İbrahim (as), hem ağlıyor hem de, 'Hayır!' diyordu, 'Hayır, beni bırakıp gitti, o da kayboldu, o da battı, aldanmışım, benim ilahım kaybolamaz!'

İbrahim (as) aramaya devam etti.

Kavurucu sıcaklığın yeryüzüne ineceği bir yaz gününün sabahıydı, damda uyuyordu.

Şafak sökmek üzereydi. Uyandı. Gözlerini ovuşturdu. Gerneşti, esnedi. Ufka baktı, ışığıyordu.

Az sonra ilk ışıklar belirdi ve güneş göz kamaştırıcı bir parlaklıkla yüzünü gösterdi. Gözleri kamaştı, bakamıyordu. Sevinçle ayağa fırladı,

'İşte şimdi buldum!' diye koşuyordu damın üzerinde, 'Şimdi buldum! Işığın ve ısının sahibi. Yeryüzüne can veren, ekinleri bitiren; meyveleri sebzeleri erdiren, dünyayı aydınlatan Rabbimi buldum sonunda.'

Coşkuyla dua etmeye başladı. Büyük bir heyecanla bozkıra bakıyor, tarlaları, dağları seyrediyor, gözünü çevirdiği her yerde onun ışığını görüyor, onun görkemine tanık oluyordu.'

Gün boyu sürdü sevinci.

Güneş kızara kızara indi ufka ve çok geçmeden gözden kayboldu. Güneşle birlikte mutluluğu da kayboldu. Güneşi yitirmemek için sürekli yükseklerle, tepelere koşuyordu. Ama hiçbir yararı yoktu. Ortalık karardı. Yine tek başına kaldı, 'Yüce Rabbim, o da değil, güneş de değilsin. Peki kimsin sen? Neredesin? Kaybolan ve batan olamazsın sen. Sen hiç batmayansın, yitmeyensin. Beni, ailemi, milletimi, dünyayı ve batan her şeyi yaratan sensin. Seni göremiyorum. Ama her yerde varsın. Her şeye gücü yeten birisin sen. Seni görmeye bizim gücümüz yetmez. Yaratan sensin.'

Dağdaydı şimdi. Ağlayarak Allah'a yakarıyor, yüreğinde varlığını hissettiği için şükrediyordu, 'Seni buldum ya Rabbim. Seni gerçekten buldum. Seni hissediyorum. Seni tanıyorum. Sen âlemlerin Rabbi'sin.'

Ne bir kuşku ne kaygı kalmıştı yüreğinde artık. Eve döndü. Gönlü huzur içindeydi.

İBADET DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

A. Biçimsel Bölüm

Dersin Adı : İbadet

Ünite : Oruç (Ünite IV)

Konu : Oruç İbadetinin Bireye Kazandırdıkları

Süre : 80 Dakika

Strateji, Yöntem ve Teknikler : Düz Anlatım, Soru-Cevap, Beyin Fırtınası

Araç ve Gereçler : Tepegöz, yazı tahtası, yazı kalem, resimler.

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1 : Oruç ibadetinin bireye kazandırdıklarını fark edebilme.

Davranışlar:

1. Orucun irademizi güçlendirdiğini belirtir.
2. Orucun davranışlarımızı güzelleştirdiğini ifade eder.
3. Orucun bireye kazandırdıklarına çevresinden somut örnekler verir.
4. Orucun bireye kazandırdıkları ile ilgili birer ayet ve hadis söyler.

B. Dersin İşleniş Örüntüsü

1. Giriş

Dikkat çekme: Öğretici, öğrenenlere "Arkadaşlar acaba oruç tutmak insana neler kazandırmaktadır?" sorusunu yöneltir. Öğrenenlerden alınan cevaplar, tahtaya farklı renkteki tebeşir veya kalemle yazılır. Öğrenenlerden alınan cevaplar üzerinde herhangi bir görüş belirtilmez ve değerlendirme yapılmaz.

Güdüleme: Öğretici, "arkadaşlar bugünkü dersimizde oruç ibadetinin bireye kazandırdıkları konusunu işleyeceğiz. Bu ders sonunda oruç ibadetinin sizlere neler kazandırdığını öğreneceksiniz" der.

2. Gelişme

Konuya Geçiş: Öğretici yukarıdaki hedef davranışları gerçekleştirmek üzere öğrenenlerle birlikte aşağıdaki etkinlikleri düzenler.

Etkinlik 1: Öğrenenlere oruç tuttıkları ile tutmadıkları zamanda davranışları arasında bir fark olup olmadığı ile ilgili etkinlik çalışması. (1,2. hedef davranış)

Oruç tutmadığım zaman

1. İnsanlara kızarım

2.....

3.....

4.....

5.....

Oruç tuttuğum zaman

1.İnsanlara kızmam

2.....

3.....

4.....

5.....

Etkinlik 2: Günün belli bir bölümünde orucu bozan hususlardan uzak durmanın amacı ne olabilir? Çalışması. (1, 2. hedef davranış)

Oruç tutmanın amacı:

Açlığı öğretir.

Organlarımız dinlendirir.

kötülüklerden uzak durdurur.

.....

.....

.....

Etkinlik 3: Oruç tutunca neler hissediyorsun? Adli yazı çalışmasının yapılması. (1, 2. hedef davranış)

Ramazan'da oruç tutmayı seviyorum. Kendimi Allah'a daha yakın hissediyorum. Çevremdeki hiçbir insana kötülük yapmak istemiyorum. Her an biraz daha fazla ibadet etmek istiyorum.

Etkinlik 4: Oruç hangi davranışlarımızın daha olumlu yönde değişmesine etkiliyor? Çalışması (1, 2. hedef davranış)

1. İnsanlara daha çok yardım ediyorum.

2. Yalan söylemiyorum.

3. Çabuk sinirlenmiyorum.

4.....

5.....

6.....

7.....

Etkinlik 5: Ramazan ayında insanların davranışlarında bir değişiklik fark edebiliyor musunuz? Çalışması. (3. hedef davranış)

Öğrenenlerden bu etkinlikle ilgili çevrelerinden somut örnekler vermeleri istenir.

Ara Özet: Öğretici şimdiye kadar yapılan etkinliklerden orucun özellikle bireye kazandırdıklarını sıralar ve bunları sınıflandırır. Orucun bir ibadet olduğu, ancak insanın davranışlarının olumlu yönde değişmesine ve güzelleşmesine yaptığı katkılardan bahseder. Bunlara somut örnekler verir. Yine oruç ibadetinin özellikle irademizin güçlenmesine katkıda bulunduğunu ifade eder. Ayrıca, orucun insana bu katkılarının yanı sıra vücudumuzun sağlığı açısından kazandırdıkları üzerinde de örnekler verilerek durulur.

Etkinlik 6: Orucun bireye kazandırdıkları ile ilgili ayet ve hadislerin yer aldığı yansının gösterilmesi. (4. hedef davranış)

Ey İman Edenler! Sizden öncekilere olduğu gibi, size de oruç tutma yükümlülüğü getirilmiştir; bu sayede kendinizi koruyacaksınız. Oruç sayılı

günlerdedir. İcinizden hasta veya yolculukta olanlar başka günlerde tutabilirler....(Bakara-183-184)

Oruç bir kalkandır. (Buhari, Savm, 9)

Kim iman ederek ve sevabını Allah'tan umarak Ramazan orucunu tutarsa önceki günahları affedilir. (Buhari, Savm, 6)

Her şeyin bir zekatı vardır, beden zekatı da oruçtur. Oruç, sabrın yarısıdır. (İbni Mace Sünen)

İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a şükretmez. (Ebu Davud, Edeb, 11)

Öğretici, öğrenenlerle yukarıdaki ayet ve hadislerden orucun bireye neler kazandıracığı üzerinde konuşur.

3. Kapanış ve Değerlendirme:

Son Özet: Öğretici dersin başında sorduğu soruyla ilgili olarak tahtaya yazdığı öğrenen cevaplarına döner ve değerlendirmeler yapar. Daha sonra öğretici, oruç ibadetinin bireye kazandırdıklarını gruplandırarak sıralar ve her birisine birer örnek verir. Daha sonra Kur'an ve hadislerden örnekler vererek konuyu pekiştirir.

Tekrar Güdüleme: Bu derste oruç ibadetinin bireye kazandırdıklarını öğrenmiş oldunuz. Bundan sonraki davranışlarımızda bu öğrendiklerimizi uygulamaya çalışmalıyız.

Değerlendirme: Öğretici öğrenme-öğretme sürecinde kazandırılmak istenilen hedef davranışların öğrenen tarafından içselleştirilip içselleştirilmediğini değerlendirmek için aşağıdaki etkinlikleri işe koşabilir.

Orucun bireye kazandırdıkları (1, 2. hedef davranış)

Başkasına haksızlık yapmamızı önler.

.....
.....
.....

2. Orucun davranışlarımıza etkisi (1,2. hedef davranış)

Daha önceki olumsuz davranışlar

Daha az yardım ederdim.

.....
.....
.....

Değişen davranışlar

1. Daha çok yardım ediyorum.

2.....

3.....

4.....

3. Çevrenizden Oruç tutan insanların davranışlarında gözlemlediğiniz değişikliklerin neler olduğuna örnekler verilmesi. (3. hedef davranış)

4. Kur'an ve hadislerden Orucun insana kazandırdıkları ile ilgili ayet ve hadis yazılması. (4. hedef davranış)

Ödev verme ve Kapanış: Öğretici, Orucun bireye kazandırdıkları konusunda öğrenenin daha önce bildikleri ile şimdi öğrendikleri arasındaki farkları içeren bir çalışma yapmasını ister ve dersi bitirir.

AHLAK DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

A. Biçimsel Bölüm

Dersin Adı : Ahlak

Ünite Adı : İslam'da Ahlak

Konu : Din-Ahlak İlişkisi

Süre : 80 Dakika

Strateji, Yöntem ve Teknikler: Buluş ve Sunuş yoluyla öğrenme, soru-cevap tekniği, düz anlatım.

Ders Araç ve Gereçleri: Kuran'ı Kerim, kavram haritası, tepegöz, asetat, yazı tahtası, video.

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1. Dindar olmanın güzel ahlaklı olmayı gerektirdiğini kavrayabilme.

Davranışlar

1. Din ve ahlak kavramlarını tanımlar.
2. Dindar olmanın güzel ahlaklı olmaya katkısını açıklar.
3. Niçin güzel ahlaklı olmamız gerektiğini ifade eder.
4. Çevresindeki dindar insanların güzel ahlaklarından örnek verir.

Hedef 2. İnsanların güzel ahlaklı olmasında dinin etkisini açıklayabilme.

Davranışlar

1. Allah'ın öğütlerinin güzel ahlaklı olmamıza ne gibi katkı sağladığını anlatma
2. Her konuda örnek aldığımız Hz. Muhammed'in ahlaki davranışlarından örnekler verme

B. Dersin İşleniş Örüntüsü

1. Giriş Bölümü

a. Dikkat Çekme ve Güdüleme: Bu bölümde öğrenenlerin dikkatini derse çekmek için Abdülkadir Geylani'nin başından geçtiği söylenen örnek olay, sınıfta rol oynama tekniği ile sunulur.

Örnek Olay: (Anlatan)- Abdülkadir Geylani küçük bir çocukken okumak için başka bir şehre yolculuğa çıkar. Annesi kaybetmesin diye gömleğinin koltuk altına altınlarını diker. Ve ona öğüt verir.

(Anne)- Oğlum sakın yalan söyleme! Dürüstlükten ayrılma! Allah yolunu açık etsin.

(Anlatan)- Abdülkadir Geylani yolculuğa bir kervana (insanların binek hayvanlarıyla yolculuk yaptıkları topluluk) katılarak başlar. Yolculuğu devam ederken eşkıyalar (hırsızlar) kervanı basar ve herkese yanlarında hangi değerli eşyalar

olduğunu sorar. Kervandakilerin çoğu yanlarında değerli eşya bulunmadığını söyleyerek hırsızları atlatmaya çalışır; ama hırsızlar değerli eşyaları bularak alırlar. Bu arada, o zaman küçük bir çocuk olan Abdülkadir'e de:

(1.eşkiya)- Yanında para var mı? Ey çocuk söyle neyin var?

(Anlatan)- diye sorarlar. O da:

(A.Kadir Geylani)- Yanımda 40 altınım var!

(Anlatan)- der. Eşkiyalar ona inanmayıp gülüşürler ama çocuğun ısrarı üzerine başkanlarına gidip durumu anlatırlar.. Eşkiya başı da

(Eşkiyaların Başı)- Eğer altınların varsa nerde olduğunu söyle!

(Anlatan) der. Çocuk gömleğine dikili olan altınları gösterir. Bu duruma şaşırان eşkiya başı.

(Eşkiyaların Başı)-Eğer söylemeseydin altınlarını bulamayacaktık bre çocuk zarar ettin!

(A.Kadir Geylani)- Annem bana hiçbir durumda yalan söylemememi,dürüstlükten ayrılmamamı söyledi.Anneme verdiğim sözü tutmalıyım.

(Anlatan) der. Çocuğun davranışı eşkiyaları etkiler ve onlar da tevbe edip Allah'a verdikleri sözü tutmak üzere doğru ve güzel ahlaklı bir yaşam sürerler.

Bu oyundan sonra öğretici öğrencilere oyun hakkındaki düşüncelerini sorar. Gelen yanıtlara göre öğretici konuyu toparlar ve bir sonuca varır.

Sonuç: Bu hikaye bize güzel ahlak ilkelerinden biri olan doğru sözlülüğün ne kadar önemli olduğunu gösterir. Burada çocuğun dürüstlüğü, annesine verdiği sözden dönmemesi eşkiyaların bile pişman olup doğru olmaya, güzel ahlaklı yaşamaya dönmelerine neden oldu.

"Dinimiz güzel ahlaklı olmamızı emreder. Eğer biz dinimizin verdiği öğütleri tutarak sosyal hayatımızda ahlaki davranışlar gösterir ve her zaman bu tutumumuzu devam ettirirsek güvenilir bir kişi olur, toplumda saygın bir yer ediniriz, hem insanlar hem de yaratıcımız bizi sever." denerek öğrenciler derse güdülenir.

b. Gözden Geçirme: Öğrenenlere; "Bu derste; dinimiz, ahlaklı olmamıza nasıl katkı sağlar ve sosyal hayatta güzel ahlaklı olarak nasıl yaşayabiliriz." konusunun işleneceği ve bu konu çerçevesinde kazanılması gereken davranışlar hakkında bilgi verilir.

2. Geliştirme Bölümü

a. Konuya Geçiş: Öğretici, "Dinimiz güzel ahlaklı yaşamamız gerektiğini emreder. Bunun da nasıl olacağını biz, Kur'an-Kerim'deki Ayetler ve Peygamberimiz Hz. Muhammed'in yaşantısı ve sözlerinden öğreniyoruz." der ve konuyla ilgili bir Ayet verir:

"Allah da onlara hem dünya nimetini hem de ahiretin güzel sevabını verdi; öyle ya Allah güzel iş yapanları sever." (Ali-İmran 146)

Bu ayet öğrenenlerle beraber okunur ve onların bu ayet üzerinde düşüncelerini sunar. Daha sonra öğretici genel bir çıkarım yapar.

b. Etkinlikler:

Etkinlik 1. Kavramların Tanımlarının Verilmesi (1. Hedef 1. Davranış)

Din: İnsanın hem Allah hem insan hem alemle olan ilişkilerini düzenlemek üzere Allah tarafından konulmuş değerlerdir. Din, insanın mutlu olması içindir. Diğer bir tanımı ise, din, Akıl sahibi insanları, kendi iradeleri ile hem bu dünyada hem de ahirette mutlu etmek için Allah tarafından Peygamberleri aracılığı ile gönderilen ilahi kurallardır.

Ahlak: Gönülle anlaşılabilir ruhsal (soyut, manevi) özellikler demektir. Onunla kıymetlenen kimse, kolaylıkla güzel işler yapar. Güzel işleri kolay yapma durumu ahlaktır.

Ahlak: Huylar, tabiatlar, İnsan yaratılışından gelen ve toplum içinde yaşanarak kazanılan iyi-güzel huylardır.

Etkinlik 2. Hz. Ömer'e atfedilen bir örnek olay sınıfta drama şeklinde oynanır (1. Hedef 2. Davranış).

(Anlatan)- Hz.Ömer bir gece şehrin sokaklarında dolaşırken bir evden yaşlı bir kadın sesi işitir.kadın kızıyla konuşmaktadır.

(Anne)- Kızım! bugünkü sütler az çıktı, süte su katalım da kazancımız karlı olsun. (Kız)- Anneciğim senin böyle yapman doğru olmaz hem Halife Ömer süte su karıştırıp satmayı, ticaretle halkı aldatmayı yasakladı.

(Anne)- Bu saatte halifenin böyle bir işten haberi olmaz.Halife sıcak yatağında uyuyordur.

(Kız)- Halife bilmemiş olsa da her şeyi bilen Allah bu işten haberdardır ve hoşnut olmaz

(Anlatan)- Diyerek annesinin teklifini reddeder. Bu konuşmaları duyan Halife Ömer, kızın ahlakından,dürüstlüğünden etkilenir ve sabah kızı yanına çağırır, onu tebrik eder ve bu dürüst kızla oğlunu evlendirir.

Sonuç: Bu dramada da gördüğümüz gibi İslam Ahlakını almış kişi hiç kimsenin görmediği bir durumda bile Allah'ın kendisini göreceğini ve yaptıklarını bileceğini düşünerek kötülük işlemez ve işleyene engel olur.

Etkinlik 3. Üç hadis Asetat ile yansıtılır. (1. Hedef 3. Davranış).

"Sizden biriniz kendisi için sevip arzu ettiği şeyi Müslüman kardeşi için de sevinceye kadar gerçek mümin olamaz."

"Kişiye günah olarak başkasını hor görmesi yeter."

"Sözünde durarak vadini yerine getirmeye çalışmak imandandır."

Bu hadisler üzerinde öğretici bir soru sorarak beyin fırtınası uygular. Gelen cevaplar tahtaya yazılır. Daha sonra öğretici öğrenenlerle birlikte cevapları değerlendirir.

Etkinlik 4. İki ayet Asetat ile yansıtılır. (1. Hedef 3. Davranış).

“İyi işler yapanlara daha güzeli; bir de fazlası var; yüzlerine ne bir kara bulaşır ne de aşağılık. Onlar cennet ehli hep orda kalacaklardır.” (Yunus, 26)

“Allah’ın hoşnutluğunu gözeterek; yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar namaz kılar, zekat verir. Anlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık, savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar bu özellikleri taşıyanlardır.” (Bakara, 177)

Öğrenenler, ayetler üzerinde düşündürülür. Bu ayetleri öğretici toplumda nasıl kullanacağımız hakkında açıklama yapar. Öğrenenlerin görüşleri alınarak aşama aşama davranışa gidilir.

Etkinlik 5. Lokman Suresi’nde Lokman (as)’ın oğluna verdiği öğüt karikatür şeklinde çocuklara verilir (1. Hedef 4. Davranış).

“Lokman oğluna öğüt vererek: Yavrucuğum! Haberin olsun ki yaptığın şey bir hardal tanesi kadar olsa da bir kaya içinde veya göklerde yahut yerin dibinde gizlense de Allah onu aydınlığa çıkarır. Çünkü Allah, en ince şeyleri bilen, her şeyden haberi olandır.

Yavrucuğum! Namaz kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer şeylerdir.

Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü Allah, kendisini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez.

Davranışlarında ölçülü ve dengeli ol, sesini yükseltme; çünkü unutma ki, seslerin en çirkinini eşeğin sesidir.” (Lokman16-19)

Sonuç: Bu karikatür, bize; insanların göstermeleri gereken ahlaki davranışların neler olduğu hakkında bilgi verir. öğrenenler bu davranışları içselleştirirler.

Etkinlik 6. Öğrenenlerle çevrelerindeki örnek ahlaki şahsiyetler üzerine konuşulur ve toplum içindeki yerleri tartışılır. (1. Hedef 4. Davranış)

Etkinlik 7. Yukarıdaki etkinliklerde verilen ayetler, Allah’ın emirlerinin ahlaki değerler oluşturmaya yönelik de olduğu çerçevesinde tartışılır (2. Hedef 1. Davranış).

Etkinlik 8. Öğrenenlerle, toplumsal hayatta içinde geçerli ahlaki değerlerden dinle ilişkili olanları üzerinde konuşulur ve din kaynaklı değerlerle din kaynaklı olmayan değerler ayırt edilir. Bunlar iki grup altında ayrı ayrı tahtaya yazılır (2. Hedef 1. Davranış).

Etkinlik 9. Müslüman'ın güzel davranışlarını konu edinen bir şiir müzik eşliğinde öğrencilere dinletilir (2. Hedef 1. Davranış).

MÜSLÜMAN
Doğruluk var özünde
Yalan bulunmaz sözünde
Düşküne el uzatır Müslüman

Yolu hep ilim yoludur
Bir Allah'ın kuludur
İslam yolundadır Müslüman

Dünya ve ahirettir gayesi
Doğrudan yanadır hep sesi
Kaçınır haramdan Müslüman

Sever ve sevdiren küçükleri
Sayar ve dinler büyükleri
İbadetten zevk alır Müslüman

Etkinlik 10. Konuyla ilgili bir dua verilir (2. Hedef 1. Davranış).

Allah'ım ! Bana dünya ve ahirette iyilikler ver.
Ahlakımı güzelleştirmeme yardım et.
Beni, annemi ve babamı başışla.
Amin!

Bu dua verildikten sonra çocuklardan bir sonraki ders için bir dua örneği istenir.

Etkinlik 11. Hz.Peygamberin ahlakından örnekler verilir (2. Hedef 2. Davranış).

Hz. Peygamber, kimsenin kusurunu ve ayıbını ortaya çıkarmamıştır.
Hz. Peygamber, kendinden bir şey istendiği zaman mutlaka verirdi.

Hız. Peygamber, Müslüman kardeşlerinden birini üç gün görmediği zaman nerde olduğunu sorardı. Eğer ortalıkta yoksa ona dua ederdi, bir yerde ise hemen ziyaretine giderdi, hasta ise onu ziyaret ederdi.

Sonuç: Bu örneklerle ilgili çocuklara bir soru yöneltilir. "Hz. Peygamberin örnek ahlakını toplumda günümüzde nasıl kullanabiliriz?" Bu soru üzerine çocuklar düşündürülür, gelen cevaplar sonucu öğretici bir yargıya varır, açıklama yapar.

Etkinlik 12. Peygamberimizin veda hutbesinden çıkarılan örnek ahlaki davranışlar verilir. (2. hedef 2. davranış)

Hız. Muhammed, güzel ahlaka ulaşmamızda bize örnektir. O, Kur'an ahlakı ile hayat sürmüştür. Arkadaşlarına yaptığı son konuşmada bazı ahlaki ilkelerin üzerinde durmuştur.

- Birinden ödünç alınan herhangi bir şeyi sahibine geri vermeliyiz.
- Herkes insan olmakta eşittir ve kimse kimseden üstün değildir.
- Müslümanlar birbiriyle kardeştir.
- Bu kardeşlik aynı haklara sahip olmamızı gerektirir.
- Kardeşimizin hakkını korumalıyız.
- Gönlünü hoş tutmalıyız.
- Aşırıktan ve abartıdan kaçınmalıyız.
- Doğru yolda ilerlemek için Kur'an'ı anlamalıyız ve yaşamalıyız.

Etkinlik 13. Peygamberimizin örnek ahlakı ile ilgili kavram haritası verilir. Bu haritadaki davranışların aynı zamanda dinimizin bizden istediği güzel ahlak davranışları olduğu belirtilir (2. Hedef 2. Davranış).

Kavram haritası verildikten sonra öğretici, öğrenenlere düşüncelerini sorar ve değerlendirmede bulunur.

c. Ara Özet:

"İyilikle kötülük bir olmaz, sen kötülüğü en güzel bir şekilde önle. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki candan bir dost olur." (Fussilet 34)

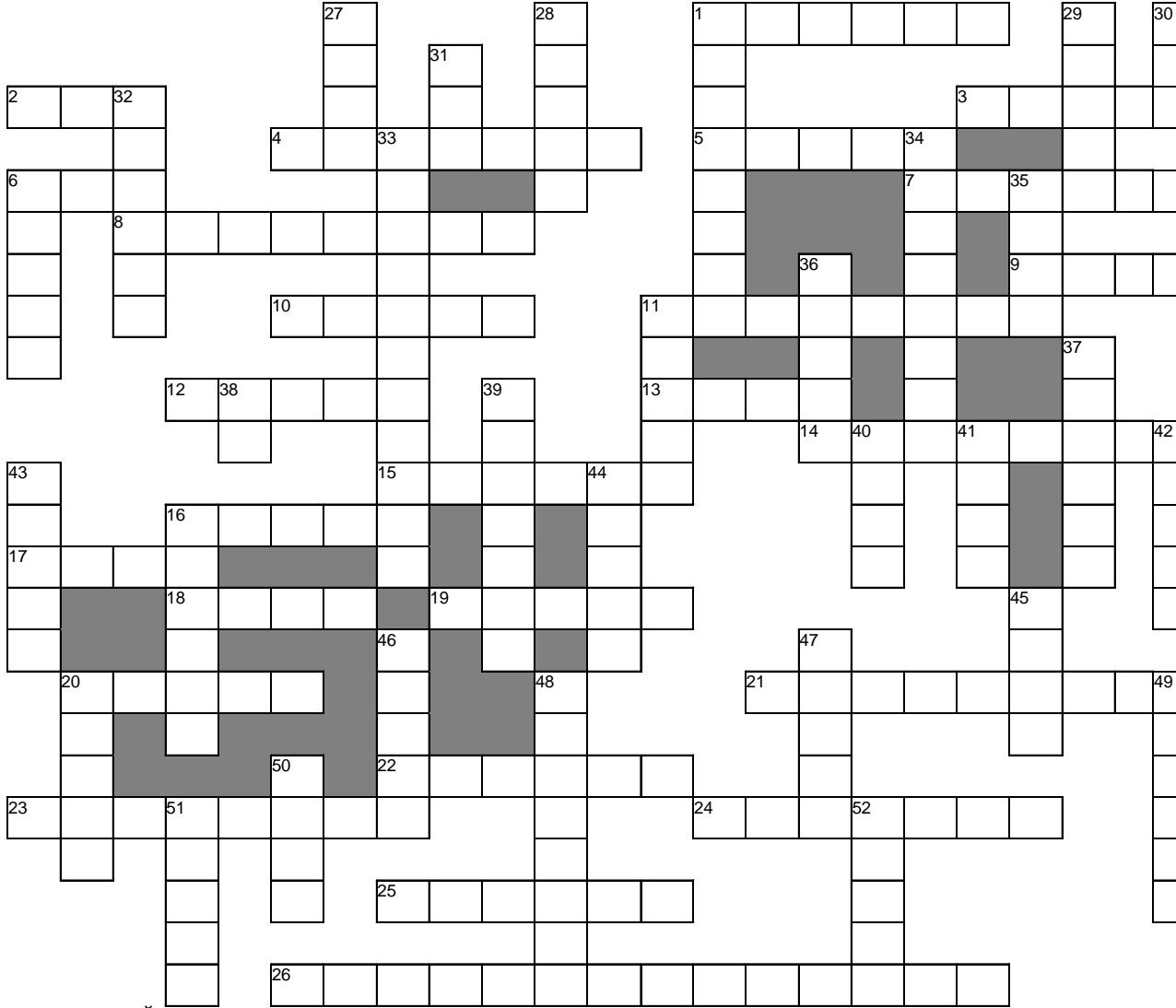
"Allah'ım dış görünüşümü güzel yarattığın gibi ahlakımı da güzelleştir."
Bu ayet ve hadiste görüldüğü gibi dinimiz her zaman güzel ahlaklı olmamızı ister.

3. Kapanış ve Değerlendirme:

"Yukarıda verdiğimiz ayetler, hadisler ve örnek olaylar ve bunlardan çıkardığımız sonuçlara göre; insanlar, ahlaki açıdan doğru olanı yapmak istiyorlarsa, dini emirleri yerine getirmeliler ve Allah'ın yapmamızı istemediği şeyleri yapmamalıdır. İyi ahlaklı insan olmak yolunda en güzel örneği Hz. Muhammed'in hayatından alırız." dendiikten sonra renkli el işi kağıtları ile yapılmış küçük kutucuklar her kümeye iki tane olacak şekilde konularak öğrenenlerden bu kutucuklardan birine derste öğrendikleri güzel ahlak davranışlarını diğerine de bunların zıttı olan kötü davranışları yazmaları istenir. Ders sonunda yapılan bu etkinlikle hem öğrenme pekiştirilmiş, hem de

öğretimin kalıcılığı sağlanmış olur. Öğreneni sorgu, sınav, deneme psikolojisine sokmadan neleri öğrendikleri öğretici tarafından anlaşılmış olur.

Aşağıdaki bulmaca öğrenenlere dağıtılır ve çözmeleri istenir.

SOLDAN SAĞA

- 1 Allah'ın yarattığı varlıklar için faydalı işler yapma
- 2 Mizaç, karakter
- 3 Alçakgönüllülük
- 4 Tehlikelerden korkmama, yiğit olma
- 5 Namus, doğruluk, ahlak temizliği
- 6 Gizli tutulup kimseye söylenmemesi gereken şey
- 7 Korunmak amacıyla bırakılan şey
- 8 " İyiliğe iyilikte cennete götürür."
- 9 Çin'de de olsa alınması gereken şey
- 10 Büyüklere, yaşlılara karşı gösterilen içten gelen sevgi ve çekinme
- 11 Çalışıp çabalayıp sonunda Allah'a güvenme
- 12 Başa gelen üzücü olaylara tahammül etme
- 13 Sevgide, dostlukta sebat bağlılık
- 14 Allah'ın yarattığı varlıklara acıyıp koruma
- 15 İnsanlar arasında sevgiyi artırmak için verilen armağan
- 16 İçten duyulan bağlılık
- 17 İnsanı kötülük yapmaktan uzaklaştıran duygu
- 18 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 19 Günahlarımızın bağışlanması için Allah'a yalvarma
- 20 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 21 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 22 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 23 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 24 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 25 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 26 Başkasının gösterdiği saygının dayandığı değer
- 27 Bir malı karşılıksız olarak başkasına verme
- 28 İyilik, rızık, Allah'ın kullarına faydalanması için verdiği şeylerin genel adı
- 29 İnanma, itimat
- 30 Bir kimsenin namusu
- 31 Allah'a yalvarma, yakarma
- 32 Birine karşılaştığı güçlükler karşısında yapılan hareket
- 33 İslam'da akraba ziyaretine verilen ad
- 34 Yapılan iyiliğe karşı minnettarlığımızı belirtme
- 35 Adaletli olan kimse
- 36 İnsanlar arasında sevgiyi artırmak için söylenen sözler
- 37 Eli açık olan kimse
- 38 Bir kimsenin kusur ve hatalarını bağışlama
- 39 Doğru yola girme, hak yolunu bulma
- 40 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 41 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 42 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 43 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 44 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 45 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 46 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 47 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 48 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 49 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları
- 50 İnsanın bütün iyilikleri ve ahlaki özellikleri üzerinde toplamaları

SİYER DERSİ ÖRNEK DERS İŞLENİŞİ

A. Biçimsel Bölüm

Dersin Adı : Siyer

Ünitenin Adı : Hz. Muhammed'in Kişiliği ve Örnekliliği

Konunun Adı : Hz. Muhammed'in İnsani Yönü

Süre : 80 Dakika.

Strateji, Yöntem ve Teknikler: Sunuş yoluyla öğrenme, buluş yoluyla öğrenme, soru-cevap, örnek olay.

Ders Araç ve Gereçleri: Tepegöz, asetat, tahta, tahta kalemi.

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1. Hz. Muhammed'in insani yönü konusunda ilgili kavramları açıklayabilme.

Davranışlar

1. İnsan ve Peygamber kavramlarını izah eder.
2. Peygamberlerin birer insan olduğuna ilişkin Kur'an'ın anlatımından örnekler verir.
3. Hz. Muhammed'in bir insan ve peygamber olduğuna ilişkin O'nun hayatından örnekler verir.

Hedef 2. Hz. Muhammed'in bir insan ve peygamber oluşunu yorumlayabilme

Davranışlar

1. Peygamberleri insanlardan ayıran yönün vahiy almaları olduğunu açıklama
2. Allah'ın insanlara kendi içlerinden bir peygamber gönderdiğine Kuran'dan örnekler verme
3. Hz. Muhammed'in insanüstü özelliklere sahip olmadığı sonucunu çıkarma

B. Dersin İşleniş Örneği

1. Giriş Bölümü

a. Dikkat Çekme ve Güdüleme: "Sizce Hz. Muhammed, içinde yaşadığı toplumdaki diğer insanlardan farklı özelliklere sahip miydi? Peki Allah acaba neden insanlara bir meleği değil de, bir insanı peygamber olarak göndermiştir?" Soruları sorularak 1-2 dakika beklenir ve daha sonra cevaplamak isteyenlere söz hakkı verilir. Cevaplar üzerinde hiçbir açıklama ya da 'doğru-yanlış' gibi yorumlar yapılmaz. "Bu soruları ve cevaplarınızı unutmayın, bu derste öğrendiklerinizle

cevaplarınızın doğru olup olmadığını denetleyebileceksiniz denir ve dersin sonunda Hz. Muhammed'in daha iyi anlaşılacağı belirtilir.

b. Gözden Geçirme: "Bu dersin sonunda Hz. Muhammed'in Allah'tan aldığı vahiyleri insanlara ulaştıran bir peygamber olmakla birlikte insan olduğu ve insani özellikler taşıdığı da öğrenilecektir" denir.

2. Gelişme Bölümü

a. Konuya Geçiş: Öğreticinin, Hz. Muhammed'in Peygamberlik ve insani yönünün öğrenileceğini belirtmesi.

b. Etkinlikler

Etkinlik 1. İnsan ve Peygamber kavramlarının anlamlarını tahtaya yazar ve öğrenenlerle birlikte insanların ve peygamberlerin özelliklerini kavramların altına listeleterek anlam çözümleme tablosu oluşturur (1. Hedef 1. Davranış).

Etkinlik 2. Peygamberlerin insanlar arasından seçilmiş kişiler olduğuna ilişkin ayetler seçilerek yansıtılır veya öğrenenlerle birlikte okunarak bu ayetler üzerinde tartışılır (1. Hedef, 2. Davranış)

Etkinlik 3. Hz. Peygamber'in İnsani ve Peygamberlik yönlerini ayırt eden bir örnek olay tepegözle yansıtılır (1. Hedef 3. Davranış):

Örnek Olay: Hz. Muhammed hurmaları aşıl原因 bir gruba rastlar. Ne yaptıklarını sorar. Aşı yaptıklarını söylerler. Hz. Muhammed: ' bunun bir fayda getireceğini sanmıyorum' diyerek bir kanaat beyan eder ve bu söz aşı yapan gruba ulaşınca derhal yaptıkları işten vazgeçerler. Bu durumu öğrenen Hz. Muhammed: ' Benim dediğim ancak tahmindir. Eğer fayda sağlayacaksa, bildiğiniz şekilde yapın. Ben de sizin gibi bir insanım. Tahminim doğru da çıkabilir, yanlış da çıkabilir. Ama size (Allah dedi, diyerek) bir şey söylemişsem, (bilin ki) Allah üzerine asla yalan söylemem.'

Etkinlik 4. Peygamberleri insanlardan ayıran yönün vahiy almaları olduğu yargısına ulaşan kısa bir açıklama yapılır. (2. Hedef 1. Davranış)

Etkinlik 5. Öğrenenlere yansıtılan metni okumaları için birkaç dakika zaman verilir ve ardından tepegözle şu ayetler yansıtılır(2. Hedef 2. Davranış):

"De ki: 'Bende ancak sizin gibi bir insanım, ancak bana ilahınızın tek bir ilah olduğu vahyolunuyor.'" (Kehf, 110)

"Doğrusu senden önce de kendilerine kitaplar ve belgelerle vahyettiğimiz insanlar gönderdik." (Nahl, 43)

"De ki: 'Allah'ın dilemesi dışında ben kendime bir fayda veya zarar verecek durumda değilim. Görülmeyeni bilseydim, daha çok iyilik yapardım ve bana kötülük de gelmezdi. Ben sadece inanan bir milleti uyaran ve müjdeleyen bir peygamberim.'" (Araf, 188)

Ayetleri yansittikten sonra öğrenenlere 'ayetlerde verilmek istenen ilkeler nelerdir?' diye sorulur. Düşünceleri için birkaç dakika zaman verilir. Süre

sonunda farklı kişilere söz vermek suretiyle farklı cevaplar alınır ve cevaplar doğru ya da yanlış yorumlanmaz. 'İnsan' ve 'Peygamber' kavramlarının anlamları sınıfa sorulur. Alınan cevaplar doğrultusunda, bu kavramların anlamları tahtaya yazılır.

Etkinlik 6. Yukarıda verilen ayetler ışığında konuyla ilgili olarak genel bir açıklama yapılır (2. Hedef 3. Davranış)

(Hz. Muhammed her şeyden önce bir insandır. Yemesi, içmesi, dinlenmesi, yorulması, öğrenmesiyle hepimiz gibi bir insandı. Onun da çocukları, torunları, eşi ve arkadaşları vardı. Zaman zaman üzülür, sevinçli bir durum olduğunda da neşelenirdi. Hz. Muhammed, kendisine insan olmanın ötesinde gösterilen her türlü saygıya karşı çıkmış, bunu yapanları da engellemiştir. Buna karşın insanların birçoğu kendilerinden pek farklı olmayan birisinin peygamber olabileceğini anlayamamış ve peygamberleri insanüstü özelliklere sahip varlıklar olarak değerlendirmiştir. Kur'an'a göre bu değerlendirmeler yanlıştır. Çünkü Kur'an'da yer alan birçok ayet, Hz. Muhammed'in bizler gibi bir insan olduğunu bildirmektedir. Onun bizden farklı yanı, Allah'ın seçip görevlendirdiği bir peygamber olması ve vahiy almasıdır.)

3. Kapanış ve Değerlendirme

a. Son özet: Hz. Muhammed'in de bizim gibi bir insan olduğu ve insanüstü özelliklerinin bulunmadığı ama bizlerden farkının aynı zamanda peygamber olması ve Allah'tan vahiy aldığı belirlenerek buraya kadar yapılan etkinlikler özetlenir.

b. Tekrar Güdülüne: Bu dersle Hz. Muhammed'in insani yönü hakkında daha fazla bilgi edinilmiş olduğu belirtilir.

c. Değerlendirme: Dikkat çekme aşamasındaki sorular hatırlatılır ve verilen cevaplar hakkında kısa bir tartışma yaptırılır. Bir sonraki derste Kur'an-ı Kerim'den Hz. Muhammed'in insani yönüyle ilgili ayetler bulunarak sınıfa getirmeleri istenir.

2004-1 Kur'an Kuruu Öğretim Programı